

עניינים נחוצים

ממורנו הגר"י טשזנר שליט"א

ברכות קריאת שמע לפניה

ג) **ופרש"י**: כדאמר בברכות ירושלמי: שבע ברכות הללו על שם "שבע ביום הללתיך" (תהלים קי"ט קס"ד).

ופי' בבית יוסף (סימן רל"ו): כלומר שבשחר מברך שתיים לפניה ואחת לאחריה ובערב שתיים לפניה ושתיים לאחריה הרי שבע.

הב"ח שם פירש שמדובר על סוף הפסוק: "שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך". רצונו לומר דבשלש פרשיות של קריאת שמע כתובים שבע משפטי צדקך, דהיינו מצות תפילין של יד, ומצות תפילין של ראש, ומצות מזוזה, וארבע ציציות שהם שבע. ועל כן תיקנו שבע ברכות ביום לפני קריאת שמע ולאחר קריאת שמע בשחרית שלש ובערב ארבע, להללו יתעלה בשבע ברכות על שבע משפטי צדקך.

ד) **במטה** משה (עמוד העבודה קדיש, ברכו וקריאת שמע סימן ק"א) הביא: שאל רבי יצחק הגר (רוקח הקדמה להל' ברכות)

מה נשתנה בוקר מן הערב, שבערב אומרים שתי ברכות לפני קריאת שמע ושתיים לאחריה, ובבוקר רק אחת לאחריה. והשיב לו רבינו תם, לפי שבשחר יש מצות ציצית, מה שאין כן בערב, וכן הוא בהדיא במדרש תהלים (שר טוב) סימן ו'.

ה) **איתא** בשו"ע (סימן נ"ט סעיף א'): "בא"י אלקינו מלך העולם יוצר אור ובורא חושך" - תקנו להזכיר מדת לילה ביום להוציא מלב האפיקורסים שאומרים שמי שברא אור לא ברא חושך¹, עכ"ל.

וכו' ע"ש, א"כ ליכא כ"כ ראייה משם. אבל באמת כן נראה בהדיא מדברי הגמרא בריש מס' פסחים, דאמרינן שם דהא דכתיב "ויקרא אלקים לאור יום ולחשך קרא לילה", לאו לענין קריאת שם הוא, אלא ה"ק קריאת רחמנא לנהורא ופקדי' אמצותא דיממא, וקריאת רחמנא לחשוכא ופקדי' אמצותא דלילה, קרא כמלך שקרא לעבדו שיבא לפניו וכו' ע"ש. א"כ משמע בהדיא דהחשך הוא בריאה בפ"ע. וכן משמע מדברי התר"י בפרק קמא דמס' ברכות, הובא ג"כ בש"ע או"ח סימן נ"ט ס"א. דכתב שם, דמשי"ה תקנו חז"ל להזכיר מדת לילה ביום ומדת יום בלילה להוציא מלב האפיקורסים שאומרים שמי שברא אור לא ברא חושך, דאיתא בגמרא (ע"ש במהרש"א) ההוא מינאה דאמר לרבי מי שברא אור לא ברא חושך וכו' משו"ה תקנו חז"ל וכו' ע"ש. והנה אם נאמר דהחושך

א) **התפילה** נחלקת לד' חלקים, נגד עולם הזה ועולם הגלגלים ועולם המלאכים ועולם העליון שבו שכינת עוזו, דהיינו מברכת על נטילת ידים עד ברוך שאמר הוא נגד הגוף ועולם הזה, ולכן מברכין הברכות שהם הכל על צרכי גופו והעולם. ומברוך שאמר עד יוצר אור הוא נגד עולם הגלגלים וכנגד הנפש, שהגלגלים והנפש תמיד מזמרים ומשבחים לכבודו יתברך, כמו שכתוב "ברכי נפשי את ה' וכו', וכתוב [שם י"ט, ב'] "השמים מספרים" וכו', ולכן נתקנו כל פסוקי דזמרה לעורר הקדושה דשם. ומן יוצר אור עד שמו"ע הוא נגד הרוח ועולם המלאכים שהן מקדישין שמו יתברך בסדר קדושה, ולכן אנו אומרים יוצר משרתים כו'. ואז כיון שנתעוררה הקדושה בכל ג' עולמות, אז מתפלל י"ח ועומד לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא בכבודו, ולכן היא בחשאי כעומד לפני מלך, עכ"ל ד החיי אדם כלל כ' סעיף א'.

ב) **אחר** עניינת ברכו, מתחילים לומר את ברכות קריאת שמע. חז"ל תיקנו לומר בשחרית שתי ברכות לפני ק"ש (יוצר אור ואהבה רבה) וברכה אחת לאחריה (אמת ויצוב). ובערבית תיקנו לומר שתי ברכות לפניה (מעריב ערבים ואהבת עולם) ושתי ברכות לאחריה (אמת ואמונה והשכיבנו) כדאיתא במס' ברכות דף י"א ע"א, במשנה (וע"ע להלן ס"ד).

1. בקול אליהו (שמות פרשת בא אות נ"ג) על הפסוק "ויהי חשך על ארץ מצרים וימש חשך" ביאר: דהנה האור בריאה, והחושך בריאה, ולא כיש מי שאומרים שהחשך הוא העדר האור, דבאמת לא כן הוא רק בריאה בפני עצמו, אלא שנדחה מפני האור, כי כן שם הקדוש ברוך הוא בטבע הבריאה. ולפי"ז כאן שינה הקדוש ברוך הוא את הטבע, שאמר "וימש חשך" פירוש שחשך ימש האור ולא האור החשך. ויהיה לשון ימש משורש "לא מש מתוך האוהל" ויהיה פועל יוצא, עכ"ל. ובהערה שם: עיין בס' הכתב והקבלה פ' בראשית שמביא שם ג"כ בשם רבינו הגר"א זצ"ל דהחשך הוא בריאה בפ"ע וכו' ע"ש. וכן כתיב (ישעי' מ"ה ז') "יוצר אור ובורא חשך". אמנם הרד"ק פי' שם בשם אביו ז"ל דחשך קאי על האור כי היא הגורמת החושך בעולם כשתשקע השמש

לע"נ האברך הרב חיים לב ארי ז"ל בן יבלחט"א הרב מאיר שליט"א

נזדכך כיסודים וקבלם באמונה
נלב"ע י"א טבת תשע"ט תנצב"ה
הונצח ע"י בני המשפחה הי"ו

בברוך, ורק יש בהן שחותמות בברוך ואין פותחות בברוך, כמו שוש תשיש ושמה תשמח, ונתבאר באהע"ז ס' ס"ב.

זך, שכתב כל שלא אמר אמת ויציב בשחרית [ואמת ואמונה ערבית לא יצא ידי חובתו³], כן הוא בגמרא [י"ב]. ודרשו מקרא [תהלים צ"ב, ג'] "להגיד בבוקר חסדיך ואמונתך בלילות". וברכת אמת ויציב היא כולה על חסד שעשה עם אבותינו שהוציאם ממצרים ובקע להם הים והעברים, וברכת אמת ואמונה מדבר בה על העתידות שאנו מצפים שיקיים לנו הבטחתו ואמונתו וכו', ולשום נפשינו בחיים ולהדריכנו על במות [אויבנו] וכו', כל אלה הנסים התדירים תדיר [רש"י]. ועל שהגלות דומה ללילה, לכך מזכירין זה בערבית. ומ"מ מזכירין גם באמת ואמונה יציאת מצרים, כדי להסמך זה להחתימה גאל ישראל [כ"מ]. ועוד דלכן אומרים אמת ואמונה ערבית מפני שאנו מפקידין נשמותינו בכל לילה בידו והוא מחזירה לנו נוחה ונקייה [תר"י]. וזהו שאמרו במדרש איכה "חדשים לבקרים רבה אמונתך" שאדם מאמין ומפקיד רוחו בידו ומחזירה בלי יגיעה [תוס' שם]. וזהו שאמרו חז"ל שאם לא אמר כן לא יצא י"ח כלומר אפילו אמר כל הברכה אלא שלא התחיל באמת יציב, או בערבית באמת ואמונה, או שהחליף לומר בשחרית ואמונה ובערבית ויציב, לא יצא ידי חובת הברכות [כ"מ].

נדהגין באשכנז לסיים ב"אור חדש על ציון תאיר" וכו', ואין נוהגין כן בספרד, וכ"כ רש"י שאין לחתום באור העתיד שאינו מעין החתימה. משום דהברכה הוא על אור המתחדש בכל יום, ולא על אור העתיד. אבל הרא"ש כתב דהוי שפיר מעין הפתיחה והחתימה, דיוצר אור היינו אור שברא הקדוש ברוך הוא בששת ימי בראשית, ולא היה העולם כדאי להשתמש בו וגנזו לצדיקים לעתיד לבא. והיינו דכתיב "והלכו גוים לאורך" כמבואר במדרש בראשית. והיינו נמי 'אור חדש' שעתידי הקדוש ברוך הוא להחזירה לנו [טור], ושפיר אמרינן עליה 'יוצר אור', ו'יוצר המאורות', שהרי כבר נבראת. וכתב הטור שכ"כ רב שרירא גאון שיש לאומרה ע"ש, עכת"ד הערוך השולחן.

ז) וביאר הלבוש (שם סעיף א): תקנו לומר בזו הברכה ג"כ אגב האור יצירת המלאכים, שהם ג"כ נקראים אור, ומשפיעים אורה לעולם ע"י תנועת הגלגלים שמניעים אותם כידוע לכל מבין. ועוד שהם נבראים בכל יום דוגמת האור המתחדש בכל יום תמיד כענין שנאמר [איכה ג', כ"ג] "חדשים לבקרים" וגו'.

זך, נוסחה: יוצר משרתים ואשר משרתיו כולם עומדים וכו'. ותקנו לשון זה משום הא דאיתא פרק אין דורשין

דיש כמה טובות שאין האדם מרגיש כל כך בעת שהוא מוצלח, עד שנעשה עני ומכיר הטובה, וכך הטביע ית' בעולמו, עכ"ל.
2. בספר משנה אחרונה (ס"ק נ"ט) ביאר הטעם שלא תיקנו ברכה על מצות קריאת שמע - הפרי מגדים (סימן רל"ט משב"ז סק"ב) ושו"ת תשובות והנהגות (חלק א סימן נ"ח וחלק ב' סימן מ"ז) כתבו לשיטה זו שאין ברכות קריאת שמע ברכת המצוות, הטעם שלא תיקנו ברכה על המצוה הוא משום שברכות התורה הם הברכות על הקריאת שמע. ואחרים ביאר שכל ענין ברכת המצוות הוא קבלת מלכות שמים, ומאחר וקריאת שמע בעצמה היא קבלת עול מלכות שמים, אין צריך ברכה על מצוה זו (אבודרהם, הובא בליקוטי מהרי"ח סדר ק"ש).
3. בהערות מרן הגרי"ש אלישיב שם הובא: "לא יצא ידי חובתו". פשוט הוא שאין רצונו לומר שלא יצא ידי חובתו כלל, אלא בא לומר שלא עשה המצוה כתיקונה. וכמו שכתבו הראשונים בפרק ערבי פסחים (פסחים קט"ז א') גבי הא דאומר ר"ג כל שלא אמר שלושה דברים אלו בפסח וכו', שהתם יצא ידי חובת מצות ליל ט"ו בניסן, אלא שלא השלים המצוה כתיקונה. ע"ש בראשונים, וברמב"ן במלחמות ריש מכילתין.

ו) בערוך השולחן (סימן נ"ט) האריך לבאר ענין ברכות קריאת שמע, ואת"ד: כתב הרשב"א בתשו' [חלק א' סי' מ"ז] דברכות של ק"ש אינם ברכות של ק"ש ממש כברכת התורה וכברכת המצוות, שא"כ היה לנו לברך 'לקרא את שמע' כמו שמברכים על קריאת התורה ועל קריאת המגילה. אלא שברכותיהן נתקנו בפני עצמן, אלא שתקנו לאמרם לפני ק"ש ולאחרי, וכן הסכימו הגאונים². ולפיכך מי שקרא ק"ש בלא ברכותיה חוזר ואומר ברכותיה בפ"ע וכו' עכ"ל הרשב"א. ומיהו הקורא ק"ש בלא ברכותיה אח"כ קורא גם ק"ש עם הברכות כמבואר בירושלמי שהבאנו בסימן הקודם סעיף כ', וכן הוא המנהג הפשוט.

ברכה ראשונה 'יוצר אור ובורא חשך עשה שלום ובורא את הכל' ובישעיה [מ"ה ז'] כתוב כן. אך שם סיומא דקרא 'ובורא רע', ולא רצו להזכיר דבר רע, לכן שינו ללישנא מעליא ד'הכל' [גמרא י"א:]; והכוונה אחת היא. וה"פ להוציא מדעת המינים ששתי רשויות הן פועל טוב ופועל רע, לזה אמר הנביא שאינו כן, שהקב"ה ברא האור והחשך, ולכן עושה שלום ביניהם, כלומר דהאור שומר עתו והחשך שומר עתו ואין משיגין גבול זל"ז. ואם כדעת המינים ח"ו, איך לא היה בעל האור משיג גבול בעל החשך, וכן בעל החשך איך לא הי' משיג גבול בעל האור, אלא הוא יתב' ברא הרע ג"כ, ולא יזיה תכלית בראו, כדי שתהיה הבחירה ביד האדם, כמו שבארנו בסימן א' ע"ש. וזה שאומרים 'ובורא את הכל', ג"כ על זאת הכוונה, שהוא יתברך ברא הכל.

ולמה לא שינו לשון חשך שגם הוא אינו מעולה, דזהו אדרבא כדי להזכיר מדת יום בלילה ומדת לילה ביום [גמרא שם], כלומר דזהו העיקר להורות שאל אחד בראו - היום והלילה, האור והחשך. ולכן בשחרית מזכירין חשך דלילה, ובערבית אומרים 'גולל אור מפני חשך וחשך מפני אור' והכל לכוונה שביארנו.

הברכה הראשונה שלפני ק"ש בין בשחרית בין בערבית פותח בברוך וחותר בברוך, והשניות אינן פותחות בברוך מפני שהן סמוכות לראשונה. ואף על גב דסדר ברכות אין מעכבות, מיהו עיקר התקנה על הסדר תקנו. וכן הברכות שלאחר ק"ש אין פותחות בברוך, מפני שהן סמוכות לראשונות, דכל ברכה הסמוכה לחבירתה חותמת בברוך ואין פותחות בברוך, וזהו בברכות ארוכות, אבל בברכות קצרות פותחות בברוך ואין חותמות בברוך. ולכן בברכת השחר ובקידוש והבדלה זו' ברכות של נשואין, כולם פותחות

הוא רק העדר האור א"כ אין כאן מקום לטעות ולמה חששו, אע"כ דקים להו לחז"ל דהחושך הוא בריאה בפ"ע ועוד יש כמה וכמה ראיות ברורות לזה, עכ"ל.
ובהעמק דבר ביאר שיש שני סוגים של חושך - א' העדר האור, והשני בריאה ממש. שכתב (בראשית א' ה') על הפסוק "ולחשך קרא לילה", פ"י חז"ל ריש מס' פסחים קרא, הקדוש ברוך הוא לחשכה ופקדה אליה. למדונו רבותינו שלא נימא דחשך הוא העדר האור לבד, כמו בעצם היום כשסותמים החלונות נעשה חשך, ואם כן אינו בריאה, אבל באמת חשך הוא בריאה בפני עצמה ג"כ, כדכתיב "ובורא חשך" [ישעי' מ"ה], וטעות גדולה לומר שחשך אינו אלא העדר האור, אלא ה' עושה שניהם כמו כחות הקדושה והטומאה, (ועי' מש"כ להלן כ"ז ט' בהר"ד). ואל תקשה מאי מועיל בריאה זו, הרי בלא בריאה יהיה חשך בהעדר אור, אבל כבר הורונו חז"ל [בפ' חלק ובב"ב פ' נח פל"א ובירושלמי פסחים פ"א ה"א] דאור האש אינו מנהיר ביום במקום חשך כמו בלילה שבו החשך מושל, ומזה הבינו אנשי מעלה בשיבתם בחשך מתי יום ומתי לילה. וכמו באור וחשך של יום ולילה, כך בכל דבר שנמשל לאור וחשך כך הוא.

[חגיגה י"ג ע"ב] כל יומא אברו מלאכי השרת מנהר דינור שנאמר "חדשים לבקרים". והכי פירושו, יוצר משרתים, ר"ל והם אותם המתחדשים בכל יום, ואשר משרתיו - מעולם, כגון מיכאל וגבריאל, כולם עומדים לפניו וכו'.

קדושה שביוצר אור ושבסדר קדושה מנהיגו לומר אותן אפילו ביחיד, אף על פי דבר של קדושה אינה בפחות מעשרה, כדילפינן מ'ונקדשתי בתוך בני ישראל' [ויקרא כ"ב, ל"ב] כמו שיתבאר במק"א, הני מילי קדושה שבתוך התפילה שאומרים בלשון המדבר בעדינו 'נעריצך ונקדישך' וכו', שפירושה שאנו רוצין לקדשו יתברך - אותה קדושה אינה בפחות מעשרה, אבל אלו הקדושות שביוצר אור ושבסדר קדושה (ב'ובא לציון) שאינן אלא ספור דברים בעלמא, שאנו אומרים כך וכך מקדשין ומברכין המלאכים את השם יתברך, מותר לאומרה אפילו ביחיד. מ"מ טוב הוא לאומרה בניגון ובטעמים כקורא פסוקים. וכשהם בציבור נוהגין לומר הפסוקים בקול רם כדי שיאמרום הציבור ביחד. ודווקא הפסוקים שהם בלשון הקדש, אבל בסדר קדושה שאומרים גם התרגום (כמו שיתבאר לקמן סימן קל"ב סעיף א' בעזה"י), אומרים התרגום בלחש, והכי איתא בזוהר בפרשת תרומה [ח"ב קל"ב ע"ב].

נוהגין בכל אלו הארצות לומר בסוף ברכה זו קודם החתימה אחר שאמרו 'המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית', אומרים 'כאמור' לעושה אורים גדולים כי לעולם חסדו', אור חדש על ציון תאיר ונזכה כלנו מהרה לאורו ברוך אתה ה' יוצר המאורות'. אף על פי שעיקר הברכה לא נתקנה אלא על האור המתחדש בכל יום ולא על האור העתידי, ואנו צריכין בכל ברכה מעין הפתיחה והחתימה סמוך לחתימה, ואור החדש שאנו מתפללין להאיר בציון מיירי באור העתידי, וזה אינו מעין הפתיחה שהיא על האור המתחיל עכשיו להאיר, מכל מקום סבירא לן כיון דברכת יוצר אור מיירי באור שברא הקדוש ברוך הוא בששת ימי בראשית שהוא האור המתחדש בכל יום, וגם האור שעתידי להאיר בציון שגם הוא נברא בששת ימי בראשית, אלא שלא היה העולם כדאי להשתמש בו והבדילו הקדוש ברוך הוא וגנוזו לצדיקים לעתיד לבא, כדאיתא במדרש [ב"ר א', ה'] ומביאו רש"י בפרשת בראשית בפסוק [א, ד] "ויבדל" וגו', והוא האור שעתידי לחדש ולהאיר בציון, א"כ הוי שפיר מעין הפתיחה והחתימה סמוך לחתימה, שהרי הכל כלול בכלל הפתיחה יוצר אור וכו', ובכלל החתימה יוצר המאורות שקאי על מעשה בראשית שהוא ג"כ המתחדש בכל יום תמיד, עכ"ד הלבוש.

אמן על ברכת יוצר המאורות

(ח) **דנו** הפוסקים האם צריך לענות אמן על ברכת יוצר המאורות [בשחרית, והמעריב ערבים בערבית].

בב"י הביא דעות בזה, ולמעשה אין כ"כ נ"מ בזה, כי הב"י כבר העיד שלא נהגו העולם לענות אמן כלל אחר שום ברכה מברכות קריאת שמע אלא אומרים עם השליח ציבור מלה במלה, כל הברכה וחתימתה, ושוב אין להם לענות אמן, דא"כ הוה ליה עונה אמן אחר ברכותיו, ע"ש. וכהיום, אף שאין מקפידים לומר את כל הברכה מלה במלה עם הש"ץ, מ"מ מנהג בני ספרד הוא לומר את סיום שתי הברכות האלו עם הש"ץ, וגם באופן כזה נפטרים מלענות "אמן" כנ"ל.

אולם אם קורה שאחד סיים לפני הש"ץ האם צריך לענות אחריו אמן או לא, לא ברור מה דעת הב"י בזה,

ומשמע יותר שדעתו לענות אמן כדעת הרמ"ה שהביא שם. וכן דעת המ"ב בבה"ל הוא שלדעת הב"י אם סיים לפני הש"ץ יש לענות אמן אחר ברכת יוצר המאורות [וכן אחר "המעריב ערבים" בערבית] אבל אחר הבוחר בעמו ישראל [וכן אוהב את עמו ישראל] אין לענות בכל אופן. אולם למעשה מנהג בני ספרד הוא, שבכל אופן אין לענות אמן אחר כל הברכות האלו (כמ"ש הברכ"י סימן ס"א סק"ב, ועוד רבים מפוסקי בני ספרד, כמו שהביא בכה"ח סימן נ"ט אות כ"ו).

(ט) **ומנהג** בני אשכנז, דאחר יוצר המאורות [וכן אחר המעריב ערבים], מי שסיים הברכה לפני הש"ץ עונה אחריו אמן.

אמן על ברכת הבוחר בעמו ישראל באהבה

(י) **עוד** דנו הפוסקים, כשמסיים השליח ציבור הברכה "הבוחר בעמו ישראל באהבה", בשחרית [וכן "אוהב (את) עמו ישראל" בערבית], האם יש לענות "אמן" אחר ברכה זו, כמו שצריך לענות "אמן" אחר כל ברכה שאדם שומע כולל הברכות ששומע מפי הש"ץ, או לא. י"א שזהו הפסק בן הברכה לקריאת שמע ואין לענות שם "אמן", וי"א שצריך לענות, ואין זה הפסק, כי ברכות ק"ש אינם ברכות על ק"ש עצמה, כמו שאר ברכות המצות, שהרי אין מברכים אקב"ו לקרוא קריאת שמע, על כן אין איסור להפסיק ביניהם לקריאת שמע באמירת אמן. ויש מחייבים לענות מטעם אחר, שאין זה גרוע משאלת שלום שמותר להפסיק בין הברכה לשמע [מדינא דגמרא. אלא דראה שכבר כתב המ"ב (סימן ס"ו סק"ב) שכיום המנהג הוא שלא להפסיק בק"ש להשיב אפי" בין הפרקים או בפסד"ז].

(יא) **ולהלכה** נחלקו בזה השולחן ערוך והרמ"א. שהמחבר כתב (בסי' נ"ט ס"ד): "לא יענה אמן אחר סיום הבוחר בעמו ישראל באהבה משום דהוי הפסק". והרמ"א כתב (שם סוף ס"ד): "שיש לענות אמן אחר ברוך הבוחר בעמו ישראל באהבה, וכן נוהגין". ויוצא לפי"ז שלמנהג בני ספרד הנוהגים כדעת הב"י, אין לענות אמן זה בכל אופן, ולמנהג בני אשכנז הנוהגים כהרמ"א צריך לענות "אמן".

(יב) **אולם** גם למנהג בני אשכנז יש פוסקים הסוברים, שעדיף להוציא עצמו מפלוגתא ולסיים ברכה זו ביחד עם השליח ציבור כדי שלא יצטרך לענות אמן, ורק באם סיים לפני הש"ץ צריך לענות אחריו אמן לדעת הרמ"א, וכ"כ המשנה ברורה.

(יג) **ולמעשה** יש חילוקי מנהגים, כי בני ספרד אין עונים אמן אחר שום ברכה של ברכת ק"ש כדעת הב"י וכנ"ל (חוץ מאחר "שומר עמו ישראל לעד" בערבית). ובני אשכנז נוהגים לענות אמן אחר רוב ברכות ק"ש ששומעים מהש"ץ, מלבד אחר ברכת אהבה רבה בשחרית וברכת אהבת עולם בערבית שיש הנוהגים כדעת הרמ"א להקפיד לסיים הברכה לפני הש"ץ ולענות אחריו אמן [וכן נהגו תמיד בישיבות הליטאיות], ואחרים נוהגים לסיים ביחד עם הש"ץ כדי שלא יצטרכו לענות "אמן" [וכן נוהגים הרבה מעדת החסידים].

(יד) **ולאחרונה** השתנה המנהג בכמה מקומות של בני אשכנז, שמקודם נהגו לסיים לפני הש"ץ ולענות אמן אחר הש"ץ (כהרמ"א), וכעת מסיימים עם הש"ץ ולא עונים אמן (כדעת המ"ב).

תפילה בציבור

כשמרגיל עצמו לילך כל יום להתפלל במנין גם חבריו ילמדו ממנו ויקבל שכר עבורם גם כן.

וכן בניו כשרואים שאביהם מקפיד מאוד במצוה זו והיא חביבה עליו מתרגלים גם הם במצוה זו, וכבוד השם מתרבה ע"י זה, ומקיים ע"י זה מצות חינוך בניו לעבודת ה' יתברך.

מעלת מרובין העושים

ה. **עוד** אמרו ז"ל אינו דומה מועטין העוסקין במצוה למרובין העוסקים במצוה. והנה המתפלל בציבור מלבד מצות התפילה מקיים גם מצות תפילין ומצות ק"ש ומצות זכירת יציאת מצרים. וכל המצוות הללו כשמקיימן בציבור³ כל מצוה מתעלה בקדושה יתירה מתוך כך שנעשית ע"י מרובין העושים אותה. ואילו המתפלל יחידי אף אם קיים את כל המצוות הנ"ל מ"מ דרגתם פחותה, שאינו דומה מועטין העושים למרובים העושים.

אריכות ימים

ו. **גם** זוכה ע"י זה לאריכות ימים, וכדאיתא בברכות (ה' ע"א) אמרו ליה לר' יוחנן איכא סבי בבבל, תמה ואמר למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה כתיב, כיון דאמרו לו שמקדימים ומחשיכים לבי כנישתא אמר היינו דאהני להו.

וכידוע שהשכמת בית המדרש היא מהדברים שאדם אוכל מפירותיהן בעוה"ז והקרן קיימת לו לעולם הבא.

קיבול תפילתו

ז. **והנה** כל אדם המתפלל רוצה שתתקבל תפילתו, וידוע מה שאמרו אימתי עת רצון בשעה שהציבור מתפללים, ועוד אמרו אין הקב"ה מואס בתפילתן של רבים. וכשמתפלל ביחידי מדקדקים מאוד על כל ברכה אם כיוון כהוגן, וידוע שכיום שהטרדות רבות, וכמעט לא מצוי שיוכל אדם להתפלל תפילה אחת כראוי אם לא שיעמול על זה הרבה, ואיך תתקבל תפילתו כשיתפלל ביחידות, והרוצה שתקובל תפילתו עליו להיעזר בעצה זו להתפלל בציבור.

וכיום ישנם אנשים רבים הזקוקים לישועה ומחפשים כל מיני סגולות להוושע על ידם. והאמת היא שהסגולה הטובה ביותר עבורם שיתפללו בציבור וע"י זה תקובל תפילתם.

עניית דברים שבקדושה

ח. **כמו** כן כשמתפלל בציבור יש לו ברכו וקדושה ואמן יהא שמיה רבה, שכל דבר בפני עצמו הוא ענין נורא מאוד. שע"י אמירת ברכו נעשה כתר לקב"ה, וע"י קדושה מקיים ונקדשתי בתוך בני ישראל, וע"י עניית איש"ר מוחלים לו כל עוונותיו, וכמו שאמרו ז"ל (שבת קי"ט

החפץ חיים בסוף ספרו שמירת הלשון מאריך בגודל הענין של תפילה בציבור, ונביא כאן תמצית דבריו בתוספת קצת ביאור.

תפילה בציבור - חובה

א. **הנה** קודם כל המעלות הנלוות יש לידע שתפילה בציבור היא חיוב ואינה מעלה גרידא. וכמו שאמרו בברכות (טו.) "ארבעה מילין לתפילה" ופירשו הרבה ראשונים שההולך בדרך ויודע שעד ארבעה מילין לפניו ימצא עשרה אנשים להתפלל בציבור, מחוייב להמתין עד שיגיע לשם כדי שיתפלל בציבור.

ואפי' לחזור לאחוריו מחוייב עד שיעור מיל², וכן היושב בביתו ויש לו מנין בעיר במרחק של מיל מחוייב ללכת לשם כדי להתפלל במנין.

ודין זה נפסק בשו"ע (סימן צ' סעיף ט"ז) יעויין שם פרטי הדין. ומסיים שם המשנ"ב וז"ל "וזה הסעיף הוא תוכחת מגולה לאותם האנשים שהם בעיר ומתעצלים לילך לבית הכנסת להתפלל מנחה ומעריב".

שכר פסיעות

ב. **ועתה** נבאר המעלות הנוספות שיש למתפלל בציבור מלבד מה שקיים חובתו. ראשית כל יש לו שכר עבור עצם הליכתו לבית הכנסת, והשכר הוא לפי חשבון הפסיעות, וככל שיתרבו הפסיעות יתרבה השכר, ולפום צערא אגרא.

לימוד קודם התפילה

ג. **ומלבד** זה המתפלל בבית הכנסת בדרך כלל מזדמן לו גם ללמוד מעט קודם התפילה או לאחריה, משא"כ כשמתפלל יחידי בביתו נשאר בלא תורה.

ומזבא בשם אחד מהגדולים שיש ענין גדול ללמוד גמרא לפני התפילה, כיון שגמרא ר"ת גבריא ממיכאל רפאל אוריאל, שהם ארבעת המלאכים הממונים על הכנסת התפילה.

אמנם לא תמיד זה מתאים ולעיתים, כשהזמן קצר, יותר קל ללמוד משנה או חומש רש"י וכדו' שאלו עניינים קצרים שאינם מתמשכים, ואילו סוגיא בגמ' דורשת זמן יותר.

והעיקר שלא לבטל את הזמן, ואם מגיע לבית הכנסת כמה דקות לפני התפילה שילמד או יאמר קרבנות או תהלים, ולא לחלום ולשבת בטל.

לומדים ממנו אחרים

ד. **גם** ידוע מה שכתבו הספרים שכשאדם מתרגל באיזה מידה רעה וחבריו לומדים ממנו ועושים כמוהו נענש גם עבורם, וממילא להיפך אם הוא מתחזק באיזה דבר ובזכותו גם חבריו מתחזקים נוטל שכר גם כנגדם, וא"כ

1. נכתב ע"י הרב אופיר נקר שליט"א, והיו הדברים לעיני מורנו הרב שליט"א

2. מיל הוא אלפיים אמות, אמנם שיעור זה משערים בזמן ולא במרחק. וזמן הילוך אלפיים אמה הוא 18 דקות (ישנם דעות נוספות, אך זו

3. ומעלה זו היא לא רק כשיש עשרה אלא אפי' פחות תשעה או שמונה, סו"ס הם מרובים העושים את המצוה.

להספיק קדושה

י. **אמנם** כשמתחיל להתפלל אחר שכבר התחילו הציבור אסור לו להתחיל א"כ יודע שיוכל להספיק לסיים תפילתו עד שיגיעו הציבור לקדושה (ובמעריב עד שיגיעו לקדיש) ואם אינו יכול להספיק לא יתפלל כיון שאם יתחיל להתפלל לא יוכל לענות בקדושה או בקדיש. ויש לו להמתין עד לאחר קדושה או קדיש.

ובדר"כ אין פנאי כ"כ להמתין, ובפרט שלא מספיק שימתין עד אחר קדושה שהרי אח"כ גם אסור לו להתחיל א"כ יגמור קודם שהש"ץ יגיע ל"שומע תפילה" לדעת הרמ"א, ומנהג בני אשכנז. ולדעת השו"ע ומנהג בני ספרד קודם שיגיע למודים [כיון שכשהציבור כורע במודים צריך לכרוע עמהם והוא לא יוכל לכרוע כיון שאסור להוסיף על הכריעות שתקנו חז"ל]. וזה לא מעשי להספיק להתפלל כ"כ מהר.

ודעת רבים מן האחרונים שבאופן כזה שמסער שלא יספיק לקדושה יכול להתחיל שמו"ע יחד עם הש"ץ ויאמר עמו מילה במילה עד אחרי הקל הקדוש, כולל קדושה. ואח"כ יכול להמשיך להתפלל כרצונו, רק שיכוון או לסיים תפילתו עד שיגיעו למודים⁵, או שיגיע למודים יחד עם הש"ץ ואז יוכל לכרוע עם כולם יחד.

ובפרט שיש כמה מן האחרונים שסוברים שכשמתפלל עם הש"ץ בשוה הרי זה נחשב כתפילה בציבור גמורה, ואף לחולקים הסוברים שאין זה נחשב תפילה בציבור גמורה, מ"מ מעלת תפילה זו היא יותר מהמתפלל ביחידות.

שיתחילו עשרה יחד

יא. **דבר** נוסף מבואר בדברי המשנ"ב שהובאו לעיל (אות ט) שלא סגי בזה שיש עשרה בבית הכנסת אלא צריך שיתחילו עשרה יחד.

אמנם בדין זה יש פולמוס גדול ויש רבים הסוברים שאפי' לא כל העשרה מתחילים יחד, כל שרוב התחילו יחד (היינו תשעה וי"א אפי' ששה) נחשב תפילה בציבור, וכן מדייקים מדברי הרמב"ם (הלכות תפילה פ"ח ה"ד).

ולמעשה, הפוסקים החסידים הקלו בזה לכתחילה להתחיל שמו"ע כל שיש ששה אנשים שמתחילים יחד אף ששאר האנשים עוד לא מתחילים. ועיין בזה בפסקי תשובות סי' צ ס"ק י"ב שהאריך בזה.

אמנם הפוסקים הליטאים החמירו בזה מאוד, שכל שאין עשרה מתפללים יחד אין זה תפילה בציבור, ואין שייך בזה הכלל 'רובו ככולו'. כן היא דעת האג"מ, הגרי"א, והסטייפלר, וכך אנו נוהגים.

חזרת הש"ץ

יב. **כתב** השו"ע (סי' קכ"ד ס"ד) וז"ל: "כששליח ציבור חוזר התפילה הקהל יש להם לשתוק ולכוין לברכות שמברך החזן ולענות אמן, ואם אין תשעה מכוונים לברכותיו קרוב להיות ברכותיו לבטלה, לכן כל אדם יעשה עצמו כאילו אין תשעה זולתו ויכוין לברכת החזן". ע"כ.

מבואר לכאורה מדברי השו"ע שאם אין תשעה שסיימו תפילת לחש אין הש"ץ יכול להתחיל חזרה.

ב) כל העונה איש"ר בכל כוחו (בכל כח כוונתו) אפי' יש בו שמץ של מינות מוחלין לו.

והנה לקב"ה יש אלפים ורובבות של מלאכי השרת שאומרים לפניו קדושה בכל יום, וכמה יתבייש האדם בבואו לעולם העליון ויראה את כל אותם רובבות המשבחים לקב"ה, והוא כשהיה בעולם העשיה יכל גם לעשות זאת ולשבח ולרומם לקב"ה ומחמת עצלותו לא עשה כן, וכעת כבר אין לו את האפשרות, כי האדם אין לו רשות לקדש את שם ה' כי אם בעודו בחייו בעוה"ז, עכת"ד הח"ח.

עיקר תפילה בציבור

ט. **כתב** המשנ"ב בשם החיי אדם וז"ל "עיקר תפילה בציבור היא תפילת שמונה עשרה דהיינו שיתפללו עשרה אנשים שהם גדולים ביחד, ולא כמו שחושבים ההמון שעיקר להתפלל בעשרה הוא רק לשמוע קדיש וקדושה וברכו, ולכן אינם מקפידים רק שיהיו עשרה בבית הכנסת, וזהו טעות. ולכן חוב על האדם למהר לבא לבית הכנסת כדי שיגיע להתפלל שמונה עשרה בציבור". ע"כ.

מבואר כאן בדברי המשנ"ב שעיקר הענין של תפילה בציבור הוא להתחיל תפילת שמונה עשרה ביחד. אמנם לא נתבאר כאן כ"כ מהו ביחד, והרי וודאי שאי אפשר לצמצם שיתחילו כולם יחד ממש. ודבר זה מבואר יותר בסי' ס"ו במשנ"ב ס"ק ל"ה וכפי שיתבאר.

כשו"ע שם יש דיעות אם לענות 'אמן' אחר ברכת 'גאל ישראל' או שלא לענות כיון דהוי הפסק בין גאולה לתפילה, ובמשנ"ב הביא שיש המדקדקים שרוצים לצאת לכו"ע וממתנים ב'צור ישראל' או ב'שירה חדשה' כדי לענות אמן אחר הש"ץ.

והביא בשם האחרונים שלא יפה הם עושים, דלכתחילה ראוי להתחיל תפילת שמו"ע עם הש"ץ והקהל בשוה. ונתן שם עצה אחרת, להתחיל שמו"ע מעט קודם הש"ץ דהיינו הפסוק ה' שפתי תפתח דבזה המעט ודאי ליכא קפידא דאין ניכר הקדמתו כ"כ.

העולה מן הדברים, שאין צריך בשוה ממש, וכל שהוא הפרש מועט שאינו ניכר כ"כ [והוא כשיעור אמירת פסוק אחד], נחשב שהתחיל בשוה ממש. אבל הפרש גדול יותר [כמו הפרש מ'צור ישראל' עד 'גאל ישראל'] זה אינו ממש בשוה.

אמנם גם זה נחשב עדיין תפילה בציבור. אלא שראוי לכתחילה לצמצם יותר. ולשון הבה"ל בריש סי' ק"ט "אפשר דזה לאו תפילת ציבור גמורה מקרי, מאחר שלא התחיל עמהן בשוה".

ואף מי שלא התחיל עם הציבור בשוה יש בזה דרגות, ולכן ראוי שימהר להתחיל שמו"ע שיספיק עוד כשהציבור בברכת 'מגן אבות', או לכה"פ בג' ברכות ראשונות. ואמנם אף לאחר מכן עדיין נחשב תפילה בציבור. ובשם החזו"א הובא⁴ שכל כמה שמתחיל בזמן שהציבור עוד לא סיים תפילתו, ואפי' רק אחד מהם לא סיים, עדיין נחשב תפילה בציבור. ואפי' אם יתחיל בזמן שאחד לא סיים ואחריו יתחיל אחר וכן הלאה עד מאה נחשב לכולם תפילה בציבור.

4. ארחות רבינו חלק ג' עמוד ר"ח.

5. ולדעת הרמ"א עד סיום ברכת שומע תפילה כדי שיוכל לענות אמן על ברכה זו.

לרגל יומא דהילולא רבא של האי גברא רבא, פועל ישועות
הגה"צ רבי יצחק ב"ר אשר אנשיל הכהן הוברמן זצוק"ל

הצדיק מרעננה

בעל "בן לאשרי - ברכה משולשת" עה"ת וש"ס

אשר כתב בספרו "הנני מוסר מודעה שהחלטתי להתפלל בל"ג בכל יום על כל אלה שיעיינו בספר ויגידו בשמי
דבר תורה לאחרים שיוושעו מכל צרה שצריכים ישועה בעולם הזה ובעולם הבא" עכ"ד
ואמרו חז"ל "גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן"

נתבקש לישיבה של מעלה ביום י"ג בטבת תשל"ז
זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל, אמן

נביא בזאת דברים מתורתו כפי שנשמעו מפיו של הגה"צ רבי ראובן קרלינשטיין זצ"ל

"כל דברי יוסף" - ג' סימנים שלח לו

ג. ידוע שדוד המלך היה נפל, לא היו לו שנות חיים משל
עצמו. מנין, אפוא, חי שבעים שנה? - דעה אחת
בחז"ל - הוא קיבל שבעים שנה מאדם הראשון, שחי תשע
מאות שלושים שנה במקום אלף שהיה אמור לחיות.

הזוהר הקדוש מביא שיטה נוספת, שאברהם יעקב ויוסף
נתנו לו שבעים שנות חיים [יצחק לא יכול היה לתת
מחמת עניינים עמוקים שאין כאן המקום לפרטם]. אברהם
נתן חמש שנים, יעקב נתן עשרים ושמונה שנים, יוסף היה
צריך לחיות כמו אביו - מאה ארבעים ושבע שנים, וחי רק
מאה ועשר - יוצא שהוא נתן לדוד המלך שלושים ושבע
שנים. סך הכל שבעים שנה.

אלו, אם כן, שלושת הסימנים שיוסף הצדיק שולח לאביו:
סימן ראשון: "אני יוסף" - פרעה הזה הרי נתן לי שם יפה,
מודרני, "צפנת פענח", משהו עולמי, כולם היו
מתברכים בכזה שם, האומר כי בעל השם יודע הכל. אבל
לי זה לא נוגע, אני יוסף, לא משנה את השם. נשארתי
יוסף.

סימן שני: "העוד" - ה' עוד. הקב"ה הוסיף לי את האות
ה' ואני נקרא "יהוסף". ואם, חלילה, הייתי מידרדר
מהדרך היהודית, הקב"ה לא היה מוסיף לשמי את האות
ה'.

סימן שלישי - "אבי חי". ידוע לי שעלי לתת שנים לדוד
המלך. אם הייתי פגום - דוד לא היה לוקח את
השנים שלי, ואם כך - אבי, יעקב, צריך היה לתת עוד
מהשנים שלו וכבר לא היה חי. אם "אבי חי" - זה סימן
שאני יוסף נשארתי בצדקי ואתה, יעקב, לא צריך להוסיף
לדוד עוד מהשנים שלך.

פלאי פלאים!

(מתוך הספר הנפלא "חי ראובן")

לעילוי נשמת הגאון הצדיק
רבי בנימין זאב בצרי זצ"ל בן מרת אהובה ע"ה
ראש ישיבת "בית יוסף"
ורבה ומייסדה של ק"ק "קרית אבות" - באר שבע
החזיר עטרה ליושנה ורבים השיב מעון
נלב"ע י"ג בטבת תשע"ד
זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל
הונצח ע"י חתנו הרב יצחק זהן שליט"א

לרפואת לאה בת אסנת בתושת"י
לע"נ ר' מאיר בן מרדכי דל נלב"ע ח' בטבת תשצ"ה

ויגדו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא משל בכל
ארץ מצרים ויפג לבו כי לא האמין להם. וידברו
אליו את כל דברי יוסף (מה, כו-כז)

אגיד לכם אגעוואלדיגער דרוש, יקר מזהב ומפז רב,
ששמעתי מרבי יצחק הוברמן זצ"ל מרעננה.
הקשיבו נא בסבלנות ותצאו ברכוש גדול:

יוסף חש שמיד כשישמע אביו שהוא חי ומושל בכל ארץ
מצרים - שוב יקרע קריעה וישב עליו שבעה, כי
יאמר: אם יוסף מושל בכל ארץ מצרים, כנראה שירד
לגמרי ממעלתו הרוחנית, הוא כבר לא יוסף הצדיק...

רצה יוסף שמיד, ברגע הראשון של הבשורה, ידע אביו
שנשאר בצדקו וחלילה לא פגם. לכן שלח לו שלושה
סימנים, והדבר מדויק בלשון הפסוקים, שכן במשניות סוף
מסכת פרה מבואר, שלא מוצאים את הביטוי "כל" בפחות
משלושה דברים, וכאן, אחרי "ויפג לבו כי לא האמין להם"
נאמר: "וידברו אליו את כל דברי יוסף", הרי ששלח לו
שלושה סימנים, כדלהלן:

א. ידוע שישראל נגאלו ממצרים, בזכות שלא שינו את
שם, לשונם ולבושם.

ב. במדרש (ילקוט"ש פרשת מקץ רמז קמח) מסופר: לפני שיצא
יוסף יצא מבית אסורים בא המלאך גבריאל
ולימדו שבעים לשון, שבעים שפות, "ולא הוה גמיר" - הוא
לא קלט את השפות הללו, היפנית, הצרפתית והאנגלית...
לא נכנס לראשו של יוסף כאלו שטויות. מה עשה גבריאל?
"הוסיף לו אות אחת משמו של הקדוש ברוך הוא, שנאמר:
'עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים שפת לא ידעתי
אשמע' - הוסיף לו את האות ה' וקראו "יהוסף", וכך למד
את כל שבעים השפות בפעם אחת.

לע"נ הרב אברהם יוסף ב"ר אברהם יצחק זצ"ל
ולע"נ מרת אסתר רות ב"ר יוחנן ע"ה
ולע"נ מרת רעכיל רות ב"ר ישעיהו הכהן ע"ה
שיום פקודתם חל בימים אלו
ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמתו הטהורה של מו"ר
הגאון רבי שלום ב"ר דוד פוברסקי זצוק"ל
מראשי ישיבת קול תורה
נלב"ע י"א בטבת תשפ"א
ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י תלמידו הרב יונתן גפני שליט"א

להגל יומא דהילולא רבא של הגאון הגדול רבי משה שפירא זצוק"ל

הוא הגבר הוקם על להעמיד ולבאר דברי אלוקים חיים ומלך עולם בשפה ברורה ובנעימה, הרבה תורה וטהרה בארצנו הקדושה ובגולת יהודי "ברית המועצות" ורבים השיב מעוזן

נביא בזאת מדבריו הברורים והבהירים אשר מסר בימי צר ומצוק בחודש כסלו תשע"ג כאשר אשר קמו עלינו אויבינו בני ישמעאל לכלותינו, וכהימים ההם בזמן הזה

הפתרון האמתי

להרוג ולאבד וכו'". המלך קשה כהמן הזה צריך להביא אותנו לחזרה בתשובה ואז מובטחים ישראל שמיד הם נגאלים. כאן נמצא הפתרון. הפתרון הוודאי! הוא נמצא כאן כבר המון שנים, ומשום מה אף אחד לא מסתכל לכיוון הזה.

אנחנו לומדים מכאן שאין פתרון אחר. כל מחשבה בכיוון של פתרון אחר, היא שטות! אנחנו רואים איך זה מתקדם בצורה ברורה צעד אחרי צעד. אנו נדחקים לקיר יותר ויותר. זהו, אין פתרון. כך לחיות הרי אי אפשר, ומשהו לעשות כנגד זה גם אי אפשר. הפתרון הוא בכיוון אחד אשר לשם בורא העולם מוביל אותנו. כיון שאנו קהל עדת מקבלי התורה, אנו מאמינים בני מאמינים. אם אנחנו נפנים את זה ונדע את זה בברור בעצמנו, הדבר יהיה קל יותר וברור יותר לאחרים. הבעיה היא גם איתנו: גם לנו נראה שיתכנו פתרונות אחרים. כל אחד מציע פתרונות אחרים משלו, כל אחד יותר הגיוני משל השני [ולא משנה מאיזה צד נתסכל על ה"שני"...] הניסיונות לפתור את הבעיה בצורה אחרת, אני לא רוצה להשתמש במילים קשות, אבל זה זלזול במינימום של אינטליגנציה. אני רק רוצה להראות שבדברי חז"ל הדברים ברורים.

"מעמיד להן מלך שגזרותיו קשות כהמן" המן עצמו לא היה מלך. אבל ע"י מלך כמוהו ישראל עושין תשובה ומחזירין הקב"ה למוטב. נראה כמה דברים. בפרקי דרבי אליעזר (פרק לב, בתחילתו) כתוב: שישה נקראו בשמותן עד שלא נולדו אחד מהם הוא ישמעאל, מניין? שנאמר (בראשית טו, יא): וְיָקְרָאת שְׁמוֹ יִשְׁמַעֲאֵל. ולמה נקרא שמו ישמעאל, שעתידי הקב"ה לשמוע בקול נאקת העם ממה שעתידין בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים. לפיכך נקרא שמו ישמעאל, שנאמר (תהילים נה): "ישמע א-ל ויענם". מגלים כאן חז"ל, שהשם ישמעאל נקרא על שם תפילה שהתקבלה. כך הרי אמר המלאך להגר בהמשך הפסוק: "כי שמע ה' אל עֲנֵנִי". אבל עדיין, ראוי היה לקרא לו 'שמעאל'. למה ישמע-אל לשון עתידי? לכן למדו חז"ל, ששם זה הוא על העתיד, "עתידי הקב"ה לשמוע בקול נאקת העם ממה שעתידין בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים". זאת אומרת, יש כאן הבטחה שהיצור הזה עתיד להביא לעולם

זה, נראה נחוץ ומן הצורך, לבאר עד כמה שאפשר, לפי ערכנו, את הסוגיה של ישמעאל. כמו שמסתמן, ואני לא נכנס להערכות, אבל בכל אופן בשכל הישר, בדרך הטבע, אנחנו בבעיה בלי שום אפשרות של פתרון. פתרון דוגמת ה"פתרון" בכמה מרכאות כפולות ומכופלות שחווינו אותו, יכול להימשך עוד פעם פעמיים, אבל זה לא פתרון. ופתרון אחר, כל מי שמעלה על הדעת לשבת ולדבר, להסכים ולשוחח, כפי הנראה זה עלבון לאינטליגנציה של ילד בן עשר. אלו דברי הבל! בורא העולם שם אותנו במצב שאנו בבעיה בלי פתרון. כמובן, אני מדבר על פתרון בדרך הטבע, מעין הפיתרונות שמחפשים פה בעולם. כח הרתעה, וכח הרתעה יותר חזק, ועוד יותר כח, ועוד יותר כח. אלו דברי הבל. כפי שזה נראה לעין, בפעם הבאה תוך כדי ה"הרתעה", כל הארץ כולה תהיה מכוסה במצב הזה. כולנו נחיה כמו אחינו שבדרום. בקיצור, המצב הוא ללא פתרון ובורא העולם דוחק אותנו יותר ויותר. כך זה נראה לעין. מהיום ועד כמו שהדברים נשקלים ברחוב, הכוונה היא "מעתה ועד עולם", אנו במצב הזה ופתרון אין.

משום מה לא רוצים לדעת שהתורה כבר דברה על זה מזמן. אלו דברים מפורשים וכתובים על ספר שנכתב לפני הרבה יותר מאלפיים שנה. הדברים מפורשים בחז"ל, והכיוון של פתרון, הוא אחד ויחידי אין אחר. נקריא אותו מתוך הגמרא (סנהדרין צז): "ר' אליעזר אומר, אם ישראל עושין תשובה נגאלין, ואם לאו אין נגאלין. אמר ליה רבי יהושע: אם אין עושין תשובה אין נגאלין?! אלא הקב"ה מעמיד להן מלך שגזרותיו קשות כהמן, וישראל עושין תשובה ומחזירין למוטב". כך גם נפסק להלכה ברמב"ם (הל' תשובה פ"ז ה"ה): "אין ישראל נגאלין אלא בתשובה. וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין". ע"י מלך קשה כהמן ישראל עושין תשובה. קשה כהמן פירושו, כפי שרצה המן: "לְהַשְׁמִיד לְהַרְג וּלְאַבֵּד אֶת כָּל הַיְהוּדִים מִנְעַר וְעַד זָקֵן טַף וְנָשִׁים בְּיוֹם אֶחָד" (אסתר ג, יג). מחפשים מלך קשה כהמן, אבל בני אדם קשים כהמן, כפי הנראה יש מאות מילונים שכל אחד מהם רוצה בכל ליבו, ויש שאף מוכנים למסור את הנפש על כך: "להשמיד

לעילוי נשמתו הטהורה של הגאון האמתי

אשר בקומתו הגבוהה וברוחו הגדולה הגביה טפח מעל הקרקע את ציבור בני התורה הצמאים לדעת ולדבר ה', לימד דעת את העם איזון, חיקר ותיקון. העמיד תלמידים הרבה והרחיב גבולות הקדושה בארץ ובגולה

רבי משה ב"ר יצחק מאיר שפירא זצ"ל

נלב"ע בשם טוב מן העולם ביום עשרה בטבת תשע"ז
זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל, אמן

שכתוב כאן, זה שישמעאל יפיק ויוציא מאיתנו את "קול יעקב". זה ביאור הדברים בפרק לב בפרקי דרבי אליעזר.

קודם לכן מובא (שם, בסוף פרק ל') "חמישה עשר דברים עתידין בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים". חלקם צריכים בירור, וחלק ממש ברורים, הם כבר התחילו לעשות אותם (דוגמה: "ויבנו בניין בהיכל"). ובימיהם יעמוד צמח בן דוד, שנאמר (דניאל ב, מד) "וּבְיָמֵיהוֹן דִּי מְלָכִיאָ אַנּוּן יָקִים אֱלֹהֵי שְׁמַיָא מְלָכוּ דִּי לְעֻלְמִין לֹא תִתְחַבֵּל". "צמח", זה שמו של מלך המשיח "אִישׁ צֶמַח שְׁמוֹ" (זכריה ו, יב). לא הכל מובן שם בפשט, אבל המסקנה ברורה, בימיהם של ישמעאל זה יקרה. בהמשך כתוב עוד, "שלשה מלחמות של מהומה עתידין בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים [שנאמר (ישעיהו כ"א, ט"ו)] "פִּי מִפְּנֵי חֲרָבוֹת נִדְדוּ" ואין חרבות אלא מלחמות, אחת ביער בערב "מִפְּנֵי חֲרָב נְטוּשָׁה", ואחת בים "מִפְּנֵי קֶשֶׁת דְּרוֹכָה", ואחת בכרך גדול שהוא כבד משניהם שנ' "וּמִפְּנֵי כְבֹד מִלְחָמָה" ומשם בן דוד יצמח ויראה באבדן של אלו ואלו ומשם יבא לארץ ישראל". מה שאנו לומדים בדברי חז"ל אלו אשר חלקם נפסקו כהלכה שאותו מלך קשה שיחזיר אותנו למוטב, אותו אחד שילחץ אותנו אל הקיר לראות שאין מוצא אחר ואז נחזור למקור, יהיה מהם. פעם אחת כבר קרה שנדחקנו ועשו תשובה ונגאלו; אצל המן הראשון.

מה עלינו לעשות? מה מתחייב מתוך הדברים? הדבר הראשון שמתחייב, זה לא לקרוא עיתונים! לא ללכת אחרי שום פרשנות. כבר קראנו את הכותרות הרלוונטיות אלו שקראנו עתה. כך זה יהיה עד הסוף. הדברים ברורים וחד משמעיים, השאלה היא איך אנחנו צריכים להתחיל, מה לעשות? וכי אנחנו נשב ונחכה עד שיעמידו עלינו מלך קשה כהמן ונעשה תשובה. איך? לאן נוביל את החרפה לכשיבוא היום וישאלו אותנו 'איפה הייתם, איפה הייתם כשהכל היה כל כך ברור'. מה נענה, שהיינו טרודים או בלכתוב מאמר לעיתון או בלקרוא אותו?!... מה אנחנו צריכים לעשות? שוב אני חוזר, המערכה לא תמה. הדברים לא נגמרו, הרי בזה מודה כל בר דעת. אני רוצה לומר, לא שזה רק לא נגמר, אלא זה מתחיל. מתחיל בעוצמה יותר גדולה. מה עלינו לעשות? אנחנו הרי באחרית הימים וישמעאל עושים בדיוק את מה שחז"ל כתבו. זה נראה שהם קראו את מה שכתבו פה והם מקיימים את זה. ואנחנו? אנחנו קוראים את מה שכתוב פה ולא מקיימים את החלק שלנו...

כשמכניסים אדם לדין שואלים אותו: "ציפית לישועה?" (שבת לא.) שאלה כזו שואלים מישהו

שבאמת-באמת רוצה בזה. הבעיה היא שהוא לא יושב ומצפה לזה ולכן שואלים אותו על כך. אני חושש שאותנו ישאלו: 'רציתם את הישועה?' עזבו "ציפיתם", 'רציתם?!' או רציתם שהיא לא תבוא [- שתבוא, אבל בימי הנכדים שלנו...]. זהו הדבר הראשון. זהו האל"ף. בלי זה אי אפשר אפילו להתחיל. נפסק להלכה ברמב"ם (מלכים, י"א א'), שכל שאינו מצפה לביאתו, נקרא כופר בתורה. כיון שמי שאינו מחכה, הפירוש האחד לכך, זה שהוא לא מאמין. להאמין פירושו, להבין שכך העולם נברא. אין מציאות אחרת בעולם. מי שאינו מחכה לביאתו, פירושו כפירה בדברי התורה. הרמב"ם מדגיש: "לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר. אלא בתורה ובמשה רבינו". זה הדבר הראשון. אנו קודם כל צריכים להיכנס למציאות האמיתית, לא לחיות בדמיונות. האמת היא כך. היא אחת וברורה! מי שמצפה לישועה, יזכה לה.

(המשך בעמוד 18)

תפילה שמתקבלת, "יִשְׁמַע אֱ-לֹ-יָנַעְנָם". ישמעאל הגיע ע"י תפילה שהתקבלה, ויביא תפילה שתתקבל. "נאקת העם" זה לשון שכתובה במצרים, "וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת נֹאקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות ו, ה). הרמז הוא, שזה על הגאולה השלמה שהיא "כִּימֵי צִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, אֲרָאנּוּ נִפְלְאוֹת" (מיכה ז, טו). כתוב כאן שה"פרא אדם" הזה נברא בעולם כדי לגלות תפילה שמתקבלת. כך נברא, וזה תפקידו. כאן זה כתוב בלשון עתיד. "עתידין בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים". כפי המסתמן, אנחנו הרי רואים חלקים מזה ולאן זה הולך. אנו יודעים בדיוק מה הם עתידים לעשות בארץ באחרית הימים, כי כבר ראינו את זה. חלק מזה עבר, חלק הווה, ובידינו לעשות שלא יהיה לזה עתיד. כפי שזה נראה עכשיו, יש לזה עתיד. חז"ל מגלים שזו תהיה צורת ההנהגה וכך בורא העולם יביא אותנו להיגאל. יבוא מישהו ויכפה אותנו לשוב למוטב. כל בר דעת מבין, שזאת הפרשנות האחת והיחידה למה שקורה פה. אין פרשנות אחרת! מה שכתוב כאן, אלו דברים מפורשים. בורא העולם מינה את ישמעאל להיות אותו מלך קשה כהמן אשר ע"י אנו צריכים להתפלל והתפילה תתקבל, "עתידין הקב"ה לשמוע בקול נאקת העם".

בפרשת חוקת כתוב (במדבר כ, יד-טו) "וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקֶּדֶשׁ אֶל מֶלֶךְ אֲדוֹם כֹּה אָמַר אַחִידָה יִשְׂרָאֵל אֲתָה יָדַעְתָּ אֵת כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מִצְּאֵתָנוּ. וַיִּרְדּוּ אֲבֹתֵינוּ מִצְרַיִם וַיָּשֻׁבוּ בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיִּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלֹאֲבֹתֵינוּ. וַנִּצְעַק אֶל ה' וַיִּשְׁמַע קִלְנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיִּצְאָנוּ מִמִּצְרַיִם וַהֲנֵה אֲנַחְנוּ בְּקֶדֶשׁ עִיר קְצֵה גְבוּלְךָ" אומר רש"י (פסוק טו): וישמע קלנו בברכה שברכנו אבינו "הקול קול יעקב" (בראשית כו, כב), שאנו צועקים ונענים. כתוב כאן חידוש מרעיש: מילותיו של יצחק "הקול קול יעקב", היו ברכה. בפשוטו של מקרא, זה וודאי לא כך. אדרבה, זה באמצע דיון אם בכלל לברך את יעקב, דווקא בזכות זה שהידיים היו נראות כ"ידי עשו", הברכה נתנה. אבל ברש"י כאמור, כתוב שזאת ברכה. "הקול קול יעקב", ברכה שברכנו אבינו. פירוש הדברים: איפה התברכנו שאנו צועקים ונענים, הרי לא תמיד זה כך. שלמה המלך כשבנה את בית המקדש דווקא על נכרי ביקש, "וְעִשְׂתָּ כָּל אֲשֶׁר יִקְרָא אֱלֹהֵי הַנְּכָרִי" (מלכים א, ח, יג). איפה זה אצלנו? אלא הדין נפסק להלכה ברמב"ם, ביחיד לא, אבל בציבור כן. וז"ל (פ"ו תשובה, ב): "צבור כל זמן שעושים תשובה וצועקים בלב שלם, הם נענין. שנאמר (דברים ד, ז): "כה' אלקינו בכל קראנו אליו". כך נפסק להלכה.

כל השמות שלנו כעם, אלו השמות הפרטיים של יעקב. אנו נקראים יעקב, ישראל, ישורון. כל פעם שאנו משמיעים קול שנשמע בו הקול של יעקב, הקול הזה נענה מייד. ציבור שצועקים בלב שלם, כאן נשמע קולו של יעקב. אצל יחיד זה גם יכול להיות, אבל זה לא בהכרח. כשקולו של יעקב בוקע ויוצא מכל ציבור בישראל והמעלה של ציבור זה שהוא כלל ישראל ב"זעיר אנפין" [הוא נענה מייד. זאת הברכה שנתברכנו: "הקול קול יעקב". כמו שכשיצאנו ממצרים כתוב "ונצעק אל ה' וישמע קלנו", וכך גם כתוב בפרשת מקרא ביכורים (דברים כו, ז) [וגם בהגדה אומרם זאת]: "וַנִּצְעַק אֶל ה' אֱלֹהֵינוּ וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קִלְנוּ וַיִּרָא אֶת עֲנֵינוּ וְאֶת עֲמַלְנוּ וְאֶת לַחֲצֵנוּ". רש"י רק מוסיף שהסיבה לכך היא משום שכשבוקע הקול של יעקב, אז אנו מובטחים שאנו צועקים ונענים. כביכול, מה שאנו מובטחים ומה

בענין יום עשרה בטבת

והיינו שכל אלו הם מאורעות שראויים לעצמן לגזור עליהם תענית, משא"כ עשרה בטבת מה שסמך מלך בבל, הרי אם היה מתבטל המצור אחר זמן קצר, נמצא למפרע שלא קרה כלום, ורק אחר שהתברר שמאורע זה הוא היה תחילת החורבן, שהכל קרה אח"כ מסיבת המצור, ועל כן צריך להתענות עליו. וא"כ אין כאן חומרת המאורע עצמו, אלא חומרת היום, שמאותו יום התחילה ויצאה כל הצרה, ובאופן, דבכל הצומות, עיקר סיבת הצום הוא ענין המאורע, שצמים על שנחרב הבית, ולא משנה מתי, ועל שהובקעה העיר, ועל שנהרג גדליה בן אחיקם, ובעשרה בטבת סיבת הצום הוא מפני חומרת היום, שבאותו היום סמך מלך בבל על ירושלים, ועל כן לא שייך להתענות ביום אחר.

משל למה הדבר דומה, למה שמבואר בנדרים (דף י"ב) שהיו נוהגים להתענות ביום שמת בו אביו, או ביום שראה את ירושלים בחורבנה, וכן נוהגים הרבה גם בזמנינו להתענות ביארצייט, אבל אם יוצא שהיארצייט הוא ביום טוב - לא צמים, וכן אם באותה שנה חל היארצייט בשבת - לא מתענים באותו שנה כלל, ולמה אין דוחים את התענית ליום המחרת, אלא מפני שעצם המאורע אינו חמור כל כך להתענות עליו, וכי יש להצטער לעולם על עצם מיתת אביו, הרי אם היה חי עד היום כבר היה עובר את המאה ועשרים שנה, וכך דרכו של עולם, בא השמש וזרח השמש, אלא החומרה הוא עיקר היום, שאותו היום חמור עליו שקרה בו המקרה, אבל אם אינו יכול להתענות באותו יום - אינו מתענה כלל, וכן בענין עשרה בטבת, אם היינו דוחים את עשרה בטבת מפני השבת - לא היינו מתענים כלל, שכל המאורע בעיקרו הוא ענין היום, ועל כן מתענים אפילו בשבת, וכמו בתענית חלום - וכמו שביאר רבינו הגר"ח.

ובענין צום גדליה, הרי הביא הבית יוסף שבעצם גדליה בן אחיקם נהרג ב"ה, ורק מפני ה"ו"ט של ראש השנה גזרו מתחילה על ג' תשרי, והיינו כנ"ל, שהמאורע היה כ"כ קשה, שרצו עכ"פ לגזור תענית אפילו לא באותו היום, משא"כ עשרה בטבת, כל התענית היא מפני עצם היום, וכמש"נ.

ועיקר ב"ה דף י"ח, שרבי שמעון חולק על ר"ע ואומר שצום העשירי הוא חמשה בטבת שבו באה השמועה לגולה, ולפי משמעות פשט דברי הגר"ח ז"ל בשם הבה"ג, לפי ר"ש לא היו צמים בשבת, שהרי לא כתיב בו בעצם היום הזה, אבל לפי דברינו באמת היינו הך, ואדרבה עוד יותר, שעצם המאורע שבאה השמועה אין זה מאורע של צרה כלל שצריך להתענות עליו, אלא כל הצער הוא ענין היום, שאותו היום שבאה השמועה חמור לנו להתענות עליו, אבל ביום אחר אין כל ענין להתענות בו, ולכן חייב עכ"פ לצום ביום ההוא דוקא.

(תפארת תורה על הש"ס)

כחי' הגר"ח ז"ל (סטנסיל) הובא בשם הבה"ג, שאם היה יוצא שעשרה בטבת היה חל בשבת היו מתענים בשבת, ולא כמו בכל הצומות, לרבות ט' באב, שנדחים ליום המחרת, וזה מפני שנאמר בעשרה בטבת - עצם היום הזה. ומבאר הגר"ח ז"ל שבאמת אפשר להתענות גם בשבת, וכמו בתענית חלום דמתענים בשבת, והכלל הוא, דהיכי דבעינן דוקא באותו היום, כמו בתענית חלום דמועילה התענית רק באותו היום, מתענה גם בשבת, אבל בכל התעניות שנתקנו מפני המאורעות שארעו בהם אפשר להתענות גם ביום אחר, ולכן בעשרה בטבת, דכתיב בו בעצם היום הזה, צריך להתענות באותו היום דוקא, ומתענה אפילו בשבת.

ולכאורה כונת רבינו הגר"ח ז"ל להקשות, דבעשרה בטבת לא כתיב בעצם היום הזה לענין התענית, אלא לענין המאורע שקרה בו, וכדכתיב (יחזקאל כ"ד), בן אדם כתוב לך את שם היום את עצם היום הזה סמך מלך בבל אל ירושלים בעצם היום הזה, ע"ש. וא"כ קשה, כמו מה שסמך מלך בבל על ירושלים היה ביום מיוחד, כך גם ט' באב שנשרף בו בית המקדש גם הוא יום מיוחד - אע"ג דלא כתיב ביה בעצם היום הזה, ולמה הוא נדחה למחרת. ואינו מובן כל צרכו תירוצו של הגר"ח ז"ל במה מיוחד וחמור עצם היום דעשרה בטבת, מפני שנאמר על המאורע - בעצם היום הזה, ממאורעות שארעו בכל התעניות, שכל אחד מהם הוא יום מיוחד, אע"ג דלא כתיב בהם בעצם היום הזה.

ונראה הענין לפי המתבאר הנתבאר בסימן דלעיל, דעיקר תקנת אבילות של יום התשיעי באב על בית המקדש לא נתקנה מפני שבאותו היום נחרב הבית והוי כיום המיתה, שממילא אז מתחילה האבילות, שאם כן לא היה שייך שתהא הסעודה המפסקת זמן אנינות וזמן שמתו מוטל לפניו, שהרי עדיין לא מטא זימנא של השריפה והיכן המוטל לפניו. וכן מה שחידשנו שההלכה של חדשה ושבתה היא מענין גזירת שלשים וגזירת שבעה, דלא שייך כלל להקדים השלשים והשבעה עוד לפני המיתה. אלא שהתקנה ביסודה היתה להיפך, שמפני עצם החורבן, שחמור כמיתה, באו לתקן כל פרטי האבילות, והא דתיקנו חומרת האבילות דוקא ביום התשיעי, הוא משום דכיון דהוא יום השריפה ראוי שיהא יום חומרת האבילות, אבל באמת היה אפשר להקדים התענית וניהוג אבילות ליום הקודם אי לאו משום דאקדומי פורענותא לא מקדמינן.

ומעתה בענין עשרה בטבת, מה שצריך להתענות דוקא באותו היום, אינו מפני שעצם היום של עשרה בטבת חמור יותר, אלא נראה הענין דאדרבא, דהמאורע של סמך מלך בבל, עדיין אין זה לעצמו מאורע שצריך להצטער עליו כמו בשאר השלש צומות, שאינו דומה להם, וכגון שבעה עשר בתמוז שבו הובקעה העיר, זה לעצמו צרה גדולה, ענין חורבן ירושלים, וענין הריגת הצדיקים עם כניסת האויב לעיר, וכן צום גדליה וכמו שמבארת הגמרא ב"ה דף י"ח שחמורה מיתת צדיקים כשריפת בית אלקינו.

נדבת הרב **תנך צביר** ובי"ב שליט"א לדגל השמחה השרויה במעונם בנישואי **בנם** החתן הרב חיים ה"ו עב"ג בת הרב יהודה קאופמן שליט"א בשעה טובה ומצלחת, יה"ד שיעלה החיווג יפה ויזכו לדורות ישרים ומבורכים מתוך בריאות ושמחה שלום ושלווה כל הימים, אכ"ד

נדבת הרב **אברהם היינמן** ובי"ב שליט"א חתן הרב **יחזקאל כהן** שליט"א לדגל השמחה השרויה במעונם בהולדת **בנם נפתלי** ז"ל בשעת טובה. יה"ד שיזכו למדלו לתורה לחופה ולשמעיהם טובים ויורו רב נחת מכל יוצ"ח ליי ויתברכו בכל מילי דמיטב ברי"ג

לדגל יומא דהילולא רבא של הגאון הצדיק אשר כל חייו היו מקשה אחת של 'לעשות רצונך אלוקי חפצתי ותורתך בתוך מעי' עד כדי מסירות נפש ממש וכל דבריו היו ממש בכחית 'הוא היה אומר', ומלכו ההומה ליבה והצית את הלכות

הגה"צ רבי ראובן אליצור ב"ר יצחק מאיר קרלינשטיין זצוק"ל

נתבקש לשיבה של מעלה ביום עשרה בטבת תשע"ד
זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל, אמן

ראינו להביא מדרכי הנהגתו הרוממה בהאי הרפתקי דערדו עלייה ויהיו הדברים לע"נ הטהורה

אברך את ה' אף לילות יסרוני כליותי

קבלת יסורים באהבה

לקראת הבדיקות המתישות האמורות להיערך למחרת בבוקר בבית החולים.

בשעה שבע בבוקר מגיעים רבי ראובן ומלווהו לשערי בית החולים. בפתח ממתנים להם שני שוטרים אמריקאים. "האם אתם קרלינשטיין והלברשטאם?" הם שואלים בבהילות, "עליכם להתקשר תכף ומיד לניו יורק!"

רבי ברוך שמשון המבוהל מחייג בלא שהיות לביתו. מן הצד השני מרימה רעייתו את השפופרת. "אל תשאל מה אירע", היא אומרת, "בשעה שתיים ורבע בלילה, רבע שעה לאחר ששוחחנו, צלצל הטלפון בשנית. על הקו היה נציג בית החולים בניו יורק שבישר כי נמצאה כליה מתאימה עבור רבי ראובן!"

החוק האמריקאי קובע כי בעת שאותרה כליה מתאימה, מוטל על החולה להודיע תוך שלוש שעות על רצונו לקבל את הכליה. לאחר מכן ניתן לו עוד פרק זמן בן שתיים עשרה שעות שבו עליו להגיע לבית החולים ולעבור את ההשתלה. ברם, אם חולפות שלוש שעות וטרם התקבלה תשובה חיובית מהחולה, הכליה עוברת לחולה הבא ברשימת המתנה.

"לך וחפש שני יהודים בקליפורניה באמצע הלילה. השעות חלפו, חלון ההזדמנויות נסגר והכליה עברה לחולה הבא - גוי צעיר שנזקק גם הוא להשתלת כליה".

השיחה מתקיימת באנגלית. רבי ראובן שאינו מבין את המילים, חש את נימתן המלאה בעוגמת נפש, אך כדרכו אינו שואל מיד מה אירע. לאחר זמן מה, כאשר רבי ראובן חש כי נרגעו הרוחות, הוא שואל בנחת לפשר הדברים. רבי ברוך שמשון מביט בו בכאב עמוק ומשיב בקצרה: "גורנישט! היתה כליה מתאימה - לא הצליחו לאתר אותנו - הכליה עברה לחולה הבא!"

איזה מפח נפש, איזו אכזבה!

משנת ל"ו לחייו, בה נחלה בכליותיו, ועד יום הסתלקותו של רבי ראובן, החלה מסכת חיים מופלאה של צידוק הדין וקבלת גזירת שמים באהבה. רבי ראובן נהג לדמות את ייסוריו לאדם הצועד לתומו ברחוב ולפתע חש טפיחה עזה על שכמו. אותו אדם מסב את ראשו בחטף כדי לראות מי הוא המכה אותו ומבחין כי מאחוריו ניצב לא אחר מאשר ידיד נעוריו האהוב, המברכו לשלום כשצהלה על פניו.

"שכינה מראשותיו של חולה! הקב"ה מכה אותי וטופח לי על שכמי בכל יום ויום, וכיצד לא אודה למי שמלווה אותי כל בכל עת?!"

לאחר שאחת מכליותיו פסקה מלתפקד, נאלץ רבי ראובן להיפרד מאשתו וילדיו למשך תקופה ארוכה ולטוס לארצות הברית כדי לאתר כליה שתיקלט בגופו. במשך תקופה ממושכת שהה רבי ראובן בניו יורק בהמתנה לכליה. היו אלו ימים ארוכים של צפייה בכיליון עיניים, כשבכל יום מחכים לצלצול הטלפון הגואל שיבשר כי נמצאה הכליה המתאימה.

לאחר תקופה ארוכה בת למעלה משנה שבמהלכה לא אותרה כליה ראויה, יעצו הרופאים לרבי ראובן לטוס לסן-פרנסיסקו שבקליפורניה, בתקווה ששם תימצא הכליה המיוחלת.

רבי ראובן טס לקליפורניה כשהוא מלווה בעסקן הרפואי רבי ברוך שמשון הלברשטאם הי"ו. בשעה עשר וחצי בלילה, לאחר ארבע שעות טיסה, נחת המטוס בנמל התעופה של קליפורניה. משם היה על השניים לנסוע עוד מספר שעות לכיוון בית ההארכה הסמוך לבית החולים.

הימים היו ימי טרום עידן הטלפונים הסלולריים. בשעה שתיים בלילה, שוחח רבי ברוך שמשון הלברשטאם עם רעייתו בטלפון ציבורי ובישר לה כי הגיעו ליעדם בשלום ועתה הם הולכים לישון כדי לאגור כוחות

מתוך ההקדמה לספר הנפלא 'יחי ראובן' (שמות), בהוצאת 'יפה נוף'. ייש"כ לרב יעקב ישראל פוזן שליט"א על שנהג בנו בעין טובה והמציא לדינו את הדברים.

לעילוי נשמתו הטהורה של הגאון הצדיק פה מפיק מרגליות נאה דורש ונאה מקיים
רבי ראובן אליצור ב"ר יצחק מאיר קרלינשטיין זצוק"ל

נזדכך ביסורים מרים וקבלם בחלילים

נלב"ע י' טבת תשע"ד תנצב"ה

הונצח ע"י א' מצעירי שומעי לקחו שיח'י

אברך צעיר שוהה בגפו בניו יורק, רחוק מרעייתו, רחוק מילדיו. במשך למעלה משנה הוא נאחז בתקווה הקלושה שאולי סוף סוף יתרחש הנס המיוחל והכליה המתאימה תמצא. האם ניתן לתאר את החודשים, הימים, הדקות ורגעי הציפייה הארוכים בהם גורלו תלוי ועומד בין חיים גדושי סבל המלווים בטיפולי דיאליזה יומיומיים לבין חיים בריאים ונורמאליים. והנה לאחר תקופה ארוכה, עמוסה ביסורים ותקווה, מופיעה הכליה הנכספת. לפתע נראה כי כל משאלות הלב והתפילות עומדות להתגשם, אך אז ברגע קט כאבחת חרב, מתברר כי התקווה הולכת ומתרחקת, הכליה עוברת לחולה הבא והאיש נידון להמתנה מיוסרת וממושכת שקיצה אינו ידוע.

כיצד מגיב אדם מן השורה לבשורה מדכדכת שכזו? הרי הוא יכול להתעלף על המקום! הוא נתקף בייאוש ודעתו עלולה להיטרף עליו מרוב צער!

אולם זאת שכחנו לרגע קט, איננו עוסקים באדם מן השורה.

לא חולף אף רגע אחד ורבי ראובן נוטל את ידיו של מלווה וקורא בפרץ של שמחה: "הקב"ה הציל אותי! אם לאחר שנה של המתנה מייגעת, הקב"ה זרק אותי לפה לקליפורניה, סימן שהכליה הזו לא מתאימה לי, היא לא טובה עבורי. הכל נעשה בהשגחה, הכל נעשה בחשבון, הקב"ה הציל אותי ממוות לחיים!"

רבי ראובן סוחף את מלווהו לריקוד נלהב באמצע בית החולים. הוא רוקד ומרנן "חסדי ה' כי לא תמנו". הגויים ניצבים מסביב, נועצים בשני היהודים המחוללים עיני עגל תמהות: "כיצד ניתן לרקוד כך בלב כל הצער והסבל?!"

אולם מה להם ולדרגותיו הנשגבות של רבי ראובן, האם יודעים הם מהי אמונה חושית, וכי מסוגלים הם לחוש את השכינה הניצבת למראשותיו של חולה?!

לימים התברר כי אכן היתה זו כליה וקוץ בה. הכליה היתה מזוהמת והחולה שעבר את ההשתלה מת כעבור זמן קצר. בנוסף לכך, כעבור תקופה התגלה חומר המונע מן הגוף לדחות את האבר המושתל, וכך בסופו של דבר כשנמצאה הכליה המתאימה עבור רבי ראובן, היא החזיקה מעמד בגופו למשך עשר שנים תמימות.

בשעה שמונה הגיע תורו של רבי ראובן להיבדק על ידי הרופא בבית החולים. במהלך הבדיקה מכניסים מחט ארוכה לעומק בטנו של המטופל. התהליך מסב לחולה כאבי תופת, אך רבי ראובן לא הסכים לעבור את הטיפול תחת הרדמה. הרופאים החדירו את המחט לגופו פעם אחת ולא הצליחו לכוונה כראוי. הם הוציאו את המחט והחדירו אותה בשנית בלא הצלחה, בעוד רבי ראובן שוכב מתפתל בעינוייו וקורא: "כל זה בא לי בשל כל ה'אמן' שלא אמרתי כראוי!"

מנסים עוד פעם ושוב המחט לא מגיעה למקום הנכון. רבי ראובן שוכב כשכאביו מרקיעים שחקים, מזיל דמעות כמים וקורא: "ריבונו של עולם, כל זה מגיע לי בגלל ה'אמן' יהא שמיא רבא' שאמרתי בלא לכוון כראוי!"

לכסוף, הרופאים שרחמיהם נכמרו על רבי ראובן, זימנו למקום פרופסור מומחה שערך את הבדיקה בצורה שונה והצליח לכוון את המחט למקום הנכון. לאחר שלושת רבעי שעה של בדיקות קשות ומתישות, יצאו כולם מהחדר. רבי ראובן נותר לבדו לשכב על המיטה באפיסת כוחות כשגופו זב דם. מבעד החרך שבפתח הדלת, שמעו הנוכחים כיצד הוא פורץ בבכי סוער וממלמל:

"**ריבונו של עולם**, רק אתה יודע עד כמה אני כואב ומצטער, רק אתה יודע עד כמה אני מתגעגע לילדים שלי, אותם לא ראיתי כל כך הרבה זמן.

ריבונו של עולם, כבר אלפיים שנה אתה רחוק מהילדים שלך. אלפיים שנה אתה לא נמצא איתנו ביחד, אתה בגלות, אתה רחוק מהילדים שלך. עד כמה אנו מתגעגעים אליך, מתי תשוב אלינו כבר?!"

אבא שבשמים! כל כך הרבה מחלות ויסורים יש כאן לילדים שלך. כל כך הרבה צער גידול בנים, ילדי ישראל נופלים חלל, כל כך הרבה צער ודאגות. טאטע! מתי תחזור אלינו כבר?!"

תוך כדי טיפולי הדיאליזה, היה שוקד על תלמודו והוגה בתורה אשר באהבתה ישגה תמיד. הוא נהג לכנות זמן זה בשם "כולל דיאליזה". דמותו של רבי ראובן היושב ושונה תוך כדי ייסוריו נחקקה בלב המטופלים והצוות הרפואי והשפיעה לאין קץ על אורחותיהם והנהגותיהם.

לאחר שהתפתח נמק ברגלו, נאלץ רבי ראובן לעבור ניתוח מסובך לכריתת הרגל עקב מצבו החמור. בעוד בני המשפחה ממתנים בחרדה לסיום הניתוח, יצא לפתע הרופא מחדר הניתוחים כשהיוך על שפתיו: "מעולם לא נתקלתי בחולה שכזה!" קרא בפליאה.

הרופא סיפר לבני המשפחה כי מיד לאחר שרבי ראובן התעורר מן הניתוח היו בפיו שתי שאלות. הניתוח התקיים בתחילת השבוע, רבי ראובן חפץ לדעת אם יאלץ לשהות במחלקת טיפול נמרץ עד שבת קודש, משום שחשש לחילול השבת שיגרם בשל שהותו במחלקה זו.

בנוסף לכך, הואיל והניתוח החל בלילה והסתיים בשעת בוקר מוקדמת, שאל רבי ראובן את רופאיו האם עד הערב יסירו מגופו את הצינורות והמכשירים הרפואיים, כדי שיוכל להניח תפילין כדבעי.

"**מעולם** לא ראיתי חולה במצב כזה, שאינו שואל כל שאלה על מצבו הרפואי ועל הכאבים שלאחר הניתוח, וכל מעייניו נתונים אך ורק לקיום המצוות!" אמר הרופא בהתפעלות.

לאחר הניתוח, כשבני משפחתו נכנסו לבקרו בחשש וחרדה, אמר להם רבי ראובן בזו הלשון: "אצל הנחש מצינו שבשעה שקצצו את רגליו, כעונש על שהסית את אישה לאכול מעץ הדעת, נשמעה צעקתו מסוף העולם ועד סופו. אבל מה עושה יהודי בשעה שכורתים את רגליו? הוא רק שוכב ושותק ונושא את ייסוריו בדומיה!"

(המשך בעמוד 17)

נדבת הרב שלמה פרוש וב"ב שליט"א בן הרב מרדכי ליבר פרוש שליט"א לרגל השמחה השוריה במעונם בתולדות בנם דוד ב"ב בשעתו. יהי שיכון לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים וידור רב נחת מכל יוצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברוג

נדבת הרב מרדכי וולמן וב"ב שליט"א בן הרב משה וולמן שליט"א לרגל השמחה השוריה במעונם באיחוסים בתם תח"י עב"ג הבה"ח ב"ר סטפנסקי ה"ו בשעתו. יהי שיעלה היוזג יפה, להפארת כסם בית ישראל, ויתברכו בכל מילי דמיטב ברוג

בענין חילוק המנהגים אם 'מכריזין' על הצומות

על ידי ההכרזה מגלים דעתם ש"רצו" בתענית

וזה ביאור דברי הגר"א, דיסוד הדין להכריז הוא משום דכעת אין שלום ואין שמד, וממילא רק אם רצו מתענין, ועל כן מכריזים הכרזה זו שהיא קבלת תענית על הציבור בכללות, וזהו הקיום של "רצו", ועל זה הביא הגר"א את דברי השו"ע בסי' תקס"ב סעיף י"ב: "תענית שגוזרים על הציבור אין כל יחיד צריך לקבלו בתפילת המנחה אלא שליח ציבור מכריז התענית והרי הוא מקובל", שמזה מבואר שע"י ההכרזה יש קבלת תענית לכלל הציבור, וה"נ ע"י הכרזה זו חשיבא רצו. ובדעת הרמ"א פירש הגר"א דאין משמעות כלל להכרזה זו כיון דכבר קיבלו עליהו, [ויבאר עוד להלן בזה], ולפי"ז מובן שביה"כ ת"ב ותענית אסתר אין צריך להכריז בהן כי תעניות אלו אינם תלויים ברצו, וזה מה שהביא מדברי הרמב"ם "ונהגו כל ישראל בזמנים אלו להתענות בשלשה עשר באדר זכר לתענית שהתענו בימי המן שנאמר דברי הצומות וזעקתם" וכו'. כלומר שהוא מנהג ישראל ואין צריך לזה קבלה.

האם צריך "רצו" בכל תענית או שכבר ש"רצו" בכל התעניות

ולכאורה לפי דרכו של הגר"א תבאר מחלוקת המחבר והרמ"א בדרך זו, שנחלקו האם בכל פעם ופעם צריך "רצו" מחדש כדי שיהיה חיוב צום, ואם לא ירצו כעת אין מתענין, וכן ס"ל להמחבר דכל צום צריך שוב להכריז כדי שיהיה "רצו", ואילו הרמ"א ס"ל ע"פ הרמב"ן דהיה "רצו" כללי על כל הצומות שיהיו, וקיבלו על עצמם כל הצומות ואין צריך "רצו" על הצום הזה בפרט מחדש, וממילא אין שום משמעות להכרזה כי כבר רצו זה לכל הצומות שיהיו.

והנה דבר זה כבר נידון בין הראשונים בסוגיא בר"ה שם, דתנן התם על ששה חודשים השלוחין יוצאין על ניסן מפני הפסח על אב מפני התענית וכו', ובגמ' פריך: וליפקו נמי אתמוז וטבת משום הצומות וכמו שיוצאים על אב מפני התענית, ועל זה משני רב פפא דבשעה שאין שלום ואין שמד רצו מתענין לא רצו אין מתענין, ופירש רש"י "וכיון דרשות הוא לא מטרחינן שלוחין עלייהו", והר"ן שם ביאר דודאי מדפריך בגמ' בתחילה שיצאו השלוחים אפי' בטבת ותמוז על כרחך שהורגלו להתענות בפועל, ומכל מקום משני דכיון שרצו מתענים רצו אין מתענים אין שלוחין יוצאין, כי אע"פ שהורגלו להתענות מ"מ אין זה רצון וקבלה כללית על כל הצומות שיהיו, אלא בכל צום מחדש יכולים להחליט אם לצום או לא, ולכן אין השלוחין יוצאים כי יתכן שלא ירצו ולא יהיה צום כלל, וכתב הר"ן שלפי זה היום כל צום תלוי הדבר אם ירצו לצום בו או לא, ושוב כתב בשם הרמב"ן שכבר רצו ונהגו על כל הצומות להתענות וממילא כבר א"א שלא לצום, ומבואר מזה שהר"ן בתחילה נקט שכיום בכל צום וצום מחדש ברצו תליא, וע"ז מביא מהרמב"ן שהאידנא כבר קיבלו עליהו להתענות בכל הצומות, ואי"ז תלוי השתא אם רצו או לא, וכאמור דלכאורה כוונת הגר"א לתלות מחלוקת המחבר והרמ"א בנידון זה אם צריך להכריז או לא, דהמנהג המובא במחבר ס"ל כהר"ן שבכל תענית מחדש צריך "רצו" וע"כ יש

מחלוקת הפוסקים אם מכריזים על הצומות

איתא בשו"ע (תק"ד): בשבת קודם לצום מכריז שליח ציבור הצום, חוץ מתשעה באב וצום כיפור וצום פורים וסימנך "אכף עליו פיהו". וכתב הרמ"א: ומנהג האשכנזים שלא להכריז שום אחד מהם.

ומקור הדין שמכריזים הביא הבית יוסף בשם האבודרהם, וז"ל: "בשבת שקודם לצומות הללו אחר קריאת ההפטרות קודם אשרי צריך שיכריז שליח ציבור להודיע לקהל באיזה יום יחול הצום, ואומר אחינו ישראל שמעו צום פלוני ביום פלוני" וכו'. ומשמע מלשונו שיסוד הדין הוא כדי להודיע לקהל על הצום.

והחילוק שבין שאר הצומות לבין יוה"כ"פ ות"ב ותענית אסתר הוא, דבכל הצומות יש שעלולים לשכוח ולכן צריך להודיע עליהם, אבל יוה"כ"פ ות"ב ותענית אסתר שהם ידועים ומפורסמים כזמנים מיוחדים אין צריך להודיע עליהם. וכן מבואר בכף החיים בשם ספר יפה ללב וכן כתב רבי אברהם אזולאי בהגהותיו ללבוש, (ועיי"ש בכף החיים שדן על פי זה שבצום גדליה אין צריך להכריז כי הוא סמוך לר"ה ואינו בתוך ימי החול הרגילים ואין צריך להודיע עליו).

לשיטת ש"נהגו שלא להכריז" - האם אין צריך להכריז או שאין להכריז

ולפי זה הרמ"א שחולק שאין מכריזים סובר שאין חשש שישכחו מהצום וא"צ להודיע עליו. והמחלוקת היא האם יש צורך להכריז או לא. אמנם, מלשונו שכתב "ומנהג האשכנזים שלא להכריז" משמע שיש קפידא בזה שלא להכריז, וצ"ב, כיון שכל הדין להכריז הוא רק בשביל להודיע על הצום שלא ישכחו, מה איכפת ליה שיכריזו, ואיזה חיסרון יש אם ירצו להודיע על הצום.

ומדברי הגר"א בביאורו כאן נראה אור חדש ביסוד דין ההכרזה, ובביאור הפלוגתא בין המנהגים בזה. וז"ל: "בשבת וכו' - כיון דברצו תליא ואינן קבועין וכמש"ל סי' תקס"ב סי"ב, אבל תענית אסתר קבועה היא כמ"ש הרמב"ם דברי הצומות וזעקתם וכן כ' הראב"ד, ובדברי הרמ"א כתב "ומנהג וכו' - דכבר קיבלו עליהם כנ"ל".

וביאור דבריו הקדושים, דהנה בגמ' ראש השנה (י"ח ב') מסיק רב פפא דבזמן שיש שלום כל הצומות יהיו לששון ולשמחה, ובזמן שיש גזירות המלכות יהיו צום, ובזמן שאין גזירת המלכות ואין שלום רצו מתענין רצו אין מתענין מלבד תשעה באב שהוא חיוב כיון שהוכפלו בו צרות. ובטור ריש סימן תק"נ הביא לשון הרמב"ן בספר תורת האדם "פריך בגמ' קרי להו צום וקרי להו ששון, ומשני רב פפא בזמן דאיכא שלום כגון שביהמ"ק קיים, בזמן דאיכא שמד צום, והאידנא דליכא שלום וליכא שמד רצו מתענין רצו אין מתענין. ופירוש דליכא שלום שהיית חרב וליכא שמד במקום ידוע בישראל, רצו רוב ישראל והסכימו עליהם שלא להתענות אין מתענין רצו רוב ציבור מתענין, והאידנא רצו ונהגו להתענות לפיכך אסור לפרוץ גדר" וכו'.

להכריז, ואילו הרמ"א אזיל כהרמב"ן שכבר קיבלו עליהם, וכעת אינו תלוי אם רוצים או לא ולכך אין להכריז.

האם ההכרזה מעכבת לחלול התענית

ואמנם מה מאוד יש לתמוה בזה, דהרי המחבר בסעיף א' כתב "הכל חייבין להתענות ארבע צומות הללו ואסור לפרוץ גדר". והוא כפסק הטור הנ"ל בשם הרמב"ן דהאידינא כבר רצו ונהגו ואסור לפרוץ גדר, ומבואר דס"ל להמחבר להלכה שאין צריך לתורת רצו האידינא בכל צום וצום, וא"כ איך כתב הגר"א דהדין הכרזה הוא מחמת שבעינין רצו, והנה אף אם נדחוק דהגר"א בא לבאר המנהג הקדמון להכריז שלא כדברי המחבר בעצמו בסעיף א' [והמחבר יפרש כפשטות הענין שהוא משום להודיע לציבור שלא ישכחו מלצום], אבל באמת זה בעצמו תמוה לומר דכוונת הגר"א שההכרזה היא כדי שיחול בזה תורת רצו, וא"כ הוי ההכרזה הזו לעיכובא בכל חלות דין הצום, וזה רחוק מאוד כמובן, וצ"ע.

בגדר "רצו" ו"לא רצו" - למה תלוי ברצונם

ואשר יראה בס"ד בביאור דברי הגר"א, ונקדים לזה הקדמה אחת, דהנה בעיקר הדבר שאמרו שבזמן דליכא שלום וליכא שמד רצו מתענין לא רצו אין מתענין, לכאורה צ"ב בזה, דמה פשר דבר זה שחז"ל קבעו דבר שאם רוצים יעשוהו ואם לא לא, והיכן מצינו כן שניתן הדבר לבחירת בני אדם אם רוצים או לא, ומה גדר הענין שתלו את הדבר ברצונם.

ואשר נראה בס"ד בביאור הענין, דהנה יסוד גדול מצאנו בעיקר גדר תענית, והוא שהיושב בתענית הוא כמו מקריב קרבן לגבוה, שמיעוט חלבו ודמו שע"י התענית הוא כמו הקרבת קרבן לגבוה, וכמבואר ברא"ש בפ"ק דתענית סי' ט"ז בשם הראב"ד: "וקבלת תענית אינו אלא לצדקה כאילו מתנדב מחלבו ודמו לגבוה ותמורתם יתן לעניים". ועיין בלבוש (סי' תקס"ב ס"א) שמבאר הדין האמור בגמ' שכל תענית שלא קיבלה מבעוד יום אינה תענית, וכתב: "כי התענית דומה לקרבן שמקריב חלבו ודמו, וכמו שבקרבן צריך להקדישו קודם שיקריבנו, ואפילו מתעסק בשחיטה פסול דכתיב [ויקרא יט, ה] לרצונכם תזבחהו, כך המתענה

ואינו מקבלו קודם לכן דומה למתעסק בקדשים, ופיגול הוא ולא ירצה לו". והוא גמ' מפורשת בברכות (י"ז ב) דתענית דומה לקרבן, והכי איתא שם "רב ששת כי הוה יתיב בתעניתא אמר הכי ריבון העולמים גלוי לפניך בזמן שביהמ"ק קיים אדם חוטא ומקריב קרבן ואין מקריבין ממנו אלא חלבו ודמו ומתכפר לו ועכשיו ישבתי בתענית ונתמעט חלבי ודמי, יהי רצון מלפניך שיהא חלבי ודמי שנתמעט כאילו הקרבתי לפניך על גבי המזבח ותרצני".

תעניות כקרבתות - יש בהן חובה ונדבה

ומעתה נראה, דהרי יש ב' סוגי קרבתות יש קרבן חובה ויש קרבן נדבה, וכמו כן בתעניות שהם כקרבתות יש ב' אופני תענית; יש תענית שהאדם מחוייב בה כקרבן חובה ואינה תלויה בקבלתו, ויש תענית שאדם מקבל על עצמו והוא כקרבן נדבה שמתנדב ומביא קרבן, וא"כ לפי"ז י"ל דהענין הזה שרצו מתענין לא רצו אין מתענין פירושו, שחז"ל קבעו שבזמן שיש שמד אז חייבין להתענות בתורת חובה, אבל כשאין שלום ואין שמד יש תענית ציבור בנדבה, שאם יתנדבו יתחייבו בזה ואם לא לא. וזהו ממהות וחפצא דתענית זו שהיא בתורת נדבה שאם רוצים נוהגין התענית ברצונם. [ויש מקום לכיין הלשון ד'רצו', שהוא כמו שמצינו לענין קרבן נדבה 'לרצונו לפני ה' (ויקרא א' ג), וזהו ממהות הקרבן שמביאו מרצונו לה', והכי נמי הוי התענית ע"י ה'רצו'].

והנה אחר שנתבאר שה'רצו מתענין רצו אין מתענין פירושו שהעמידו חז"ל את התענית כתענית נדבה שתלוי ברצון המביא, ואמנם למש"כ הרמב"ן שכבר קיבלו עלייהו והשתא אין תלוי ב'רצו' שבכל דור ודור, ולכאורה מעתה הו"ל כתענית חובה, אבל באמת יש לומר דקבלו עלייהו היינו שקבעו והחילו תורת 'רצו' על כל הצומות שיבואו, שהיתה קבלה לצום את כל הצומות וזהו גופא ההתנדבות, ואכתי שם תענית נדבה עלה ורק דכבר נעשה הנדבה על כל הצומות שיהיו, ואין זה תקנה חדשה של צום של חובה אלא הוא ההתנדבות של התענית נדבה, [ומצינו יסוד כזה ממש בדברי הגר"ח בביאור דברי הרמב"ם לענין תפילת ערבית רשות שקיבלו עליהם חובה, והובאו הדברים בהערה¹].

(המשך בעמוד 18)

כיון דבעיקר תקנת וחובת תפילה אינה רק רשות ונדבה. וע"כ שפיר פסק הרמב"ם דערבית הואיל והיא בעצמותה רשות ונדבה מצטרפת עם תפלת נדבה דחד מינא ניהו, שארי תפלות דהויין חובה בעיקר מילתייהו הויין תרי מיני ולא מצטרפי עם נדבה, עכ"ל. ולכא' צ"ב בכוונתו דהא סו"ס השתא מתפלל בתורת חובה והיאך חשיב תפילת נדבה. ונראה בביאור דבריו דיש להבינם בפשטות ממש, דהנה בקרבתות כשאומר למשל הרי עלי עולה, הרי כעת חובה עליו להביאה, ולמה חשיבא א"כ קרבן נדבה, אך הביאור פשוט דזה גופא חשיב קרבן נדבה במה שהתנדב וחייב את עצמו בקרבן, וגם כעת שהוא חייב מ"מ זהו בהתנדבות שלו שנתחייב בזה וזהו חפצא דקרבן נדבה, והכא נמי לענין תפילה שהוא כקרבן, ויש תפילת חובה ויש תפילת נדבה [ע"י ברמב"ם (הל' תפילה פ"א) שמפורש ענין זה דתפילות חובה ונדבה הם כנגד קרבתות חובה ונדבה], וערבית שהיא רשות תמיד חשיבא כנדבה, ומה שקיבלו חובה על עצמם להתפלל ערבית היא רשות על עצמם להתפלל ערבית בתורת נדבה, ואכתי שם נדבה עלה כיון שהוא בהתנדבותם שקיבלו עליהם בהתנדבות תפילה זו, ומה שקיבלו עליהם חובה אין הפירוש שיש כאן תקנה חדשה של תפילת ערבית, אלא הוא

1. הנה בתפילת ערבית פליגי תנאי (ברכות כ"ז ב') אי הויה רשות או חובה, וקיי"ל שהוא רשות, אך כתבו הרי"ף והרמב"ם דהאידינא קיבלו עלייהו חובה, והנה הרמב"ם (פ"י מתפילה ה"ו) כתב: "מי שהיה עומד בתפילה ונזכר שכבר התפלל פוסק ואפי' באמצע ברכה ואם היתה תפילת ערבית אינו פוסק שלא התפלל אותה מתחילה אלא על דעת שאינה חובה". וביאור דבריו, דכשמתחיל להתפלל ונזכר שכבר התפלל אין יכול להמשיך להתפלל בתורת נדבה כיון שהתחיל לשם חובה וא"א לצרף נדבה לחובה, אבל בתפילת ערבית שכל עניינה רשות ודמי לנדבה, א"כ כשהתחיל להתפלל ערבית ונזכר שכבר התפלל יכול להמשיך בתפילתו שהי הכל כנדבה אריכתא. ובהשגות הראב"ד כתב "אין כאן נחת רוח". וביאר הכס"מ דהרי גם בערבית קיבלו עלייהו חובה, וא"כ דין ערבית האידינא כשחרית ומנחה שהם חובה ולכך אף בערבית פוסק, ובחידושי רבינו חיים הלוי שם ביאר בדעת הרמב"ם, וז"ל, ולדעת הרמב"ם צ"ל דהא דחובה ונדבה לא מצטרפי הוא משום דהן חלוקין בעצם החפצא של תפלה, דזו תפלת חובה וזו תפלת נדבה. וערבית דין רשות ונדבה עלה, והא דקבעו לחובה פירושו שקבעו חובה על עצמן להתפלל תפלת רשות ונדבה, אבל התפלה בעצמותה נדבה ורשות היא.

נדבה הרב יצחק רוזנטל ובי"ב שליט"א חתן הרב יוסף מרדכי שפירא שליט"א לדגל השמחה השרויה במעונם בהולדת בתם טובה תח' בשעתו"מ. יה"ר שיגלה חיונו יפה, לתפירת כרם ולמעשים טובים ויוזו רב נחת מכל יצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברו"ג

נדבה הרב יוסף פרידמן ובי"ב שליט"א (תפרח) לדגל השמחה השרויה במעונם באירוסים בתם תח' עב"ג הבה"ח חיים שמשון מגדל ה"ו בשעתו"מ. יה"ר שיגלה חיונו יפה, לתפירת כרם ב"ת ישראל, ויתברכו בכל מילי דמיטב ברו"ג

המגינים האמיתיים

לא הזמן וזו לא הדרך, אבל ההצלה היא רק על ידי לימוד התורה, לימוד התורה כסדר. וכל ביטול או בלבול מלימוד התורה, אוי ואבוי מה שיהיה. אתה לא מזיד חס ושלום, אתה שוגג, אתה לא יודע.

השואל: ומלחמת מצווה, יש מלחמת רשות ויש מלחמת מצוה?

מרתן שליט"א: אל תביא לי נוסחאות, זה לא פתגמים. בהלכה יש עמקות, גוונים וגוונים. אתה לא יכול לדעת. יש פתגמים שונים כמו "דינא דמלכותא דינא", ועוד, פתגמים בעלמא. יש בכל הלכה עמקות, דקות, מרחב. זה הדבר דק ועמוק מאד ומי שלומד אותו, מי שמכיר אותו, יודע מה 'הבמה הדברים אמורים' וכו', זה לא פתגם שאומרים והולכים. אני מצטער, לא נעים לי לדבר בצורה כזאת.

השואל: אני מאד אוהב את הדברים שהרב אומר, כי אני מאד אוהב את לימוד התורה.

מרתן שליט"א: אני מאחל שה' יציל אותך, יציל את כל עם ישראל, יציל את השבויים, זה מה שהכי מדאיג, מי יודע מה עושים להם, ילדים, תינוקות, יולדת. הם נמצאים בידי האכזרים שבאומות וגם עם כל המחשבות והפעולות שלכם, לא יודעים מה יכול לעזור. אנחנו צריכים להתפלל על כולכם, על כולנו, שהשם ישמור עלינו. בזכות לימוד התורה. זו ההגנה, לימוד התורה. לומד אחד שווה אלף אחרים. מה שיותר לומדים, מה שיותר עוסקים בה, יש לנו יותר שמירה והגנה. כל בחור שלומד מוסיף שמירה. השם רוצה עוד ועוד מגינים כאלו.

השואל: אבל, שכל בחור ילך ללוויה אחת, לבקר פצוע אחד, מה עם מצוות ביקור חולים?

מרתן שליט"א: מילים יפות מאד, אתה יודע סיסמאות, אבל הלכה אתה לא יודע.

השואל: נכון, הלכה איני יודע, לכן באתי אל הרב לשאול, למה?

מרתן שליט"א: אני לא בא לרופא לשאול אותו על מעשיו ברפואה, כי לא למדתי רפואה. אני לא שואל פיזיקאי על מעשיו, כי אני לא מבין בפיזיקה. גם אתה אל תבוא לשאול שאלות. אתה לא יכול לדעת.

השואל: אז תן לי שאלה אחת, בעת צרה זאת.

מרתן שליט"א: צריך ללמוד!

השואל: האם אפשר לבקש שכל בחור ילך פעם אחת ללוויה, לבקר פצוע אחד. להשתתף. הרי גם רבי עקיבא יצא לבקר חולה.

מרתן שליט"א: (מזדעק בהתרגשות גדולה): חס ושלום, חס ושלום. בחור צריך ללמוד. שבחור לא ייצא אפילו פעם אחת. בחור עם נפש רגישה יראה את הדברים הקשים, לא יוכל אחר כך לחזור ללימוד. הבחור צריך רק ללמוד. השם חס עלינו בזכות התורה, כמה שלומדי התורה מתרבים, כמה שלומדי תורה מרבים ללמוד, עוד שעה, חצי שעה, עוד עניין. כמה שיותר. הם מגינים עלינו, הם מגינים עליך. מגיעה להם תודה רבה. אבל לא עכשיו, עכשיו הזמן להתפלל... אתה שוגג, אבל אתה פועל הפוך ממה שאתה רוצה.

השואל: אני נכנס לעזה כדי לחלץ את השבויים ואולי אני איהרג שם.

מרתן שליט"א: הקדוש ברוך הוא מנהיג את העולם, הוא הנהיג, הוא מנהיג והוא ינהיג. רק הוא המנהיג והוא אומר

לא בכל יום ולא כל אחד זוכה לראות מקרוב, כיצד הדברים מתנהלים בבתייהם של גדולי ישראל בימי שגרה, ולבטח בימים שאינם שגרתיים. כזה היה השבוע הראשון לאחר הטבח הנורא בשמחת תורה תשפ"ד בבית של רבינו מרתן הגאון רבי דוב לנדו שליט"א.

כזכור הורה מרתן הגר"ד שליט"א לקצר את בין הזמנים ולהתחיל את זמן החורף באמצע אותו שבוע. והנה באותו יום ממש בו החל הזמן, בשעת הצהריים, לאחר השיעור ותפילת מנחה, כשכבר פרש מרתן שליט"א למנוחת צהריים, התדפקו על הדלת קצין ושני חיילים, שביקשו להיכנס פנימה כשהם מסבירים שמדובר ב"פיקוח נפש". ואז החלו עם סדרת שאלות, כשהם מקבלים תשובות ברורות וחדות לכל שאלה.

כל מי שנחשף לשיח ראה כיצד גדול הדור מתייחס לשואלים בכבוד, אך באופן חד כתער צלול וברור, מבלי לזוז מילימטר מעקרונות ההשקפה החרדית המסורה לנו מדור לדור בענין חשיבות לימוד התורה ללא שום הפרעות צדדיות וללא שום "מיזמים" כאלו ואחרים. "רק ללמוד וללמוד".

(הצגה: הדברים הקדומים של רבנו הגאון)

מרתן שליט"א: תדבר ברור, מה אתה רוצה.

הקצין השואל: אני רוצה שותפות.

מרתן שליט"א: מה שייך, לומדי התורה הם המגינים. אתה המוגן, לא המגן!

השואל: מאז השואה...

מרתן שליט"א: אל תספר לי סיפורים היסטוריים, אתה היית חי אז? אני לא יודע איפה היית חי אז? אני לא יודע איפה היית. אני הייתי בארץ.

השואל: סבא שלי היה בפולין, הוא נרצח.

מרתן שליט"א: היתה מידת הדין, הקב"ה עשה שואה, אנחנו לא יודעים את משפטי ד' ומה הגבולות שלו, אנחנו צריכים לדעת מה מוטל עלינו לעשות, ואת זה יודעים רק לומדי התורה וחכמי התורה. אף אחד אחר לא יכול לומר מה לעשות. הדברים האלו (לימוד התורה) יש בהם גוונים וגוונים גוונים וכל מיני צורות. וזה מה שמגן עלינו.

אני אגיד מילים חריפות. אתם יודעים מה שכתוב בתורה "ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם". הארץ לא קאה אותנו, כי יש לה גלולות, גלולות נגד הקאה. הגלולות הן לומדי התורה, ואתם רוצים לזרוק את הגלולות לים.

השואל: חס ושלום, אני רוצה שימשיך ויגדל עולם התורה.

מרתן שליט"א: זה אתה אומר עכשיו.

מרתן שליט"א ממשיך: זה דרכי השם, כך הוא מנהיג את העולם. אנחנו רוצים שהשם ישלח הצלה לכולם, במיוחד ליהודים המסכנים השבויים, מה עושים להם שם. זה מטריד אותי יותר מהכל. זה מטריד אותי יומם ולילה. אנשים מסכנים ביד אכזרים שאין כמותם. מה אני יכול לעשות למענם. זה מדאיג אותי מאד מאד. מדאיג אותי כל המצב, אנחנו נמצאים בסכנה גדולה והדבר המגן עלינו הם לומדי התורה ומי שרוצה להוציא אותם מתלמודם הוא שוגג, אבל הוא זורק את הגלולות לים. "לא תקיא הארץ אתכם", למה הארץ לא מקיאה אותנו, בטמאכם אותה, רחמנא ליצלן. אני לא רוצה לדבר דברים לא נעימים, זה

הדרך הראויה היא לעמוד לפני חכמי התורה ולשאל אותם, אחרי הקדמת כבוד אמיתית ונטילת רשות, ואז לפנות אליהם בסגנון לשון מכובד דהיינו בגוף שלישי: "כבוד תורתו, מה כבודו מייעץ לי לעשות במצב העכשווי?"

אל "תייעץ" לת"ח, אל "תציע" לו רעיונות, אל תנסה "להנחות" אותו לכיוון מחשבותיך ורעיונותיך. תחת זה שאל את הת"ח "מה עלי לעשות"? ועמוד לפני רבך כ"תלמיד המתאבק בעפר רגליו" וזכור שאתה צריך לחכמי התורה והם לא צריכים לך!

קראתי שגדול הדור הרב שך זצ"ל היה מקבל קציני צבא לשיחה. וקודם שפתח לדבר התנה איתם שהם לא ישאלו שאלות, ורק יקשיבו לדבריו! בינו נא זאת! כך היא הדרך הראויה!! מפני שמי שלא למד - אינו ראוי לשאול. ותפקידו הוא ללמוד הרבה ואז ידע גם "איך שואלים" ו"מה שואלים".

כיצא בו, יש אנשים הפוגשים ת"ח חשוב ומתחילים להאריך ולשטוח לפניו את מחשבותיהם ומסקנותיהם והופכים את היוצרות כאילו הם המלמדים והרב הוא התלמיד! וגם בשעה שהם באים כביכול "לשאל" את הרב הם באמת מחכים לרגע שבו הם "ישחילו" לרב את דעתם ועמדותיהם "שלהם". אנשים אלו מנצלים את מידותיהם הנוחות להפליא של רבותיהם המאירים פנים לכל אדם, והרבנים אוחזים בפלך השתיקה. וסופם של אנשים אלו שכל חייהם יחיו בטעויות, לפי שהרב האמיתי שלהם הוא באמת "הם בעצמם"! והם מפליגים בדיבוריהם וממעטים בהאזנה לדעת את דעת התורה האמיתית.

נביא דוגמא להלך הרוח הזה שבו האנשים הפשוטים מחשיבים את דעתם לא פחות ואף יותר... מדעת חכמי התורה: בתקופת המלחמה הקשה מתרבים הדברים האלו: הטלפון מצלצל אצל בני התורה, ומהעבר השני מדבר "איש העולם הגדול" ושאלתו בפיו: בשעה שכל הארץ מכרזת "ביחד ננצח" - האם עולם התורה עושה גם הוא "חשבון נפש"?

בודאי, אני עונה, הרבנים מעוררים אותנו לחשבון נפש. ומה מסקנתם? - "עודדו אותנו להתחזק בלימוד ובתפילה" - משיבים אנו.

והוא ממשיך וטוען: לא לזה אני מתכוון, האם אתם לא מבינים שצריך להתקרב לציבור הכללי שקורא לאיחוד הלבבות - ומה איתכם?

ומלבד זה הוא ממשיך ומסביר לי בפעם האלף "שהקב"ה עוזר למי שעוזר לעצמו" וכו' וכו'.

ואולי יועילו דבריו המאירים והברורים הנ"ל של גדול הדור שליט"א ליישר את דעתם של אלו האנשים.

נחתום את הדברים בדמות מופלאה של החכם פרופסור מרדכי זאב חבקין ז"ל שגדל במשפחה יהודית מתבוללת ברוסיה, הוא פיתח את החיסון למגיפות ה'כולרע' ו'הדבר', והושיע מיליוני אנשים ברחבי העולם. וכה היו דבריו: "הישוב היהודי יוכל לתפקד רק בתנאי שהחוקים שלו יתבססו על תורת ישראל".

לנו מה לעשות ורק חכמי התורה יודעים את דברו, אף אחד אחר לא יכול לדעת, נתפלל שהכל יהיה טוב, אני מאחל לך שהכל יהיה טוב, שתצליח ותינצל מכל פגע וצרה, שלא יפגע בך דבר, שתחזרו בשלום, אתה וכולם.

עד כאן דבריו של גדול הדור מרן הג"ר דב לנדו שליט"א, אל מול האדם השואל.

לפני שניפיק לקחים מהדברים, יש להעיר א: שאי אפשר לסמוך על דיוקם של דברים שמקורם עיתונות וכו'. ב: הערות שלנו שיבואו כאן, אינן אלא לעורר את הלבבות לדרך הנכונה ולא כדי לצאת נגד בן אדם מסוים זה או אחר, אלא להשתדל להעמיד את הגישה הנכונה לדעתנו. ג. מכל מאורע המגיע אלינו בראייה או בשמיעה, שומה עלינו לברר קודם כל מה עלינו בני התורה להתקדם בתוכנו.

דברי גדול הדור שליט"א מחדדים את התביעה על לומדי התורה לנצל כל רגע לחיזוק בתורה, לשפיכת הנפש בתפילה ולריבוי במצוות, להיות נושא בעול עם חברו ולבכות בצער.

ולהאמין! שכל מילה בתורה שלנו פועלת ישועות ופלאים מעבר לכל מעשה אחר. וכשנאמין בזה יקל עלינו להתחזק בתורה! במקום לחפש ולשמוע חדשות - "נעשה" את החדשות הטובות ע"י תורתנו.

הנאון הגדול והקדוש רבי אלחנן וסרמן התריע בזמן המלחמות שיש להתחזק בלימוד התורה כדי להרבות תורה ומי שאינו לומד עובר על "לא תעמוד על דם רעך" כפשוטו. (הקדמה ל"קובץ שיעורים").

על רקע ה"שיח" הנ"ל נתעוררנו לדבר על תחום מאד חשוב לחיזוק: והוא "אמונת חכמים". נלמד להתבטל לחכמי התורה, להיכנע לפניהם, לשתוק מולם ולייחל למוצא פיהם, ואחרי ששומעים את דבריהם יש לקיימם מבלי לשנות!

יש להדגיש בענין זה את חשיבות קריאת דברי התורה של חכמי התורה וההאזנה לשיעוריהם ולדברי מוסרם. ודורנו צריך חיזוק רב בענינים אלו.

התבטלות והכנעה לחכמי התורה כיצד? ניגש ילד או אדם ואומר לת"ח: "רוצה ברכה". בדומה אנשים מפרסמים "דרושות דירות לשבת".

הרבה יותר נחמד שהילד יאמר: אני מבקש ברכה. - "מבקשים דירות לשבת". וכמאמר הפסוק "תחנונים ידבר רש" ואין לאדם להידמות בסגנון דיבורו לעשיר ידבר עזות".

יש ילדים הפונים להורים: "אני צריך חתימה, אני צריך כסף, אני צריך אוכל. לאמר: "המפקד הגדול" "מגלה את צרכיו" ו"מכתיב" להורים ולסובבים אותו היאך עליהם להתנהג. וכך הוא גדל ונהיה מבוגר כשבכל מצב הוא ה"מרכז" ומתייחס אל האחרים במובן מסוים כמשרתיו ועושי רצונו.

דברי חיזוק והתעוררות מחדכ"נ הגאון הצדיק רבי יצחק קולדצקי שליט"א

נאמרו במקלות עם קודש בהיכלות התורה והתפילה בקהילתנו הק', בתוך סדרי לימוד ותפילה שהתקיימו לאור קריאת רבותינו שליט"א במוצש"ק מקץ, בהשתתפות רבים מקהילתנו הק', לחיזוק ולתפילה בעקבות המצב הקשה בארצנו הקדושה, להודות לשעבר על הניסים הגדולים שהיו בעירנו ולצערך לעתיד לבא שלא ישמע עוד חמס בארצנו שד ושכר בנבולנו

השמירה וההגנה בלימוד התורה בתענית דיבור

דיבור שעה הראשונה, והבטיח שאם יהיה במקום עול תורה ע"י תענית דיבור לא יארע כל רע.

לפני שבע עשרה שנה הרבה פצצות נפלו בצפון ורבים ברחו למרכז ולירושלים, אך תלמידיו של ר' אליהו לופיאן זכרו את הבטחתו של הרב שבמקום בו יש עול תורה לא יהיו פיגועים, ובאמת לא נפל במקום אף טיל אחד! ולמה? זהו כוחו של עול תורה אמיתי.

הגרנ"צ פינקל זצ"ל בא למו"ח הגר"ח קניבסקי זצ"ל כאשר היתה מתיחות עם הערבים, ואמר שהציעו לו להעביר את הישיבה מקרית ספר לירושלים, אמר לו הגר"ח ק"ק קרית ספר? הרי יש שם אלפי דפי גמ', אלפי תלמידי חכמים, הרי זה שמור ובטוח - שום דבר", וכפי שאמר החזו"א שבבני ברק לא יפלו פצצות, כך אמר ר' חיים על קרית ספר.

וזה מה שהרגשנו בשמחת תורה, שהמקום הזה, וכן כל מקומות התורה שבאיזורים כאן, הרי הם שמורים עם אלפי דפי גמרא ואלפי תלמידי חכמים, ואין צורך לפחד, כפשוטו. לפחד אין צריכים, אך מה שכן צריך הוא לקחת את העצה של הרמח"ל, ללמוד בהתמדה ובתענית דיבור. והגרא"ל שטיינמן אמר שגם אם אין יכולים ליקח שעה, רבע שעה הראשונה של הסדר לכה"פ תהא בתענית דיבור, ובזה ימשיך הלאה חיזוק התורה, בלי נדר, ברבע שעה הראשונה של הלימוד בכל סדר תענית דיבור. ועל זה הבטיח הרמח"ל במילים אלה "כי בזה בחר ד' להציל מגזירות רעות" והיינו שכשעומד לנגדנו עשוי וישמעאל, וצריכים כח כנגדו להוריד את כוחו, גילה לנו הרמח"ל שזהו הכח שמוריד אותו, לימוד בהתמדה ובתענית דיבור, וזה בדינו, גם אם קשה לעשות שעה של תענית דיבור, רבע שעה הוא דבר קל. וא"כ נעשה את החיזוק הזה בלא נדר, ובעז"ה כח כזה - כדברי הרמח"ל - מציל מכל מיני מרעין בישין, וכ"א כפי עניינו. הרמח"ל עשה כל היום, ר' אליהו לופיאן שעה, אהנונו נעשה רבע שעה, זה הבסיס ואין לנו מושג כמה מציל כח התורה!

מספרים שלפני מספר שבועות התקשר מפקד מהלוחמים במלחמה בעזה לגר"י זילברשטיין שליט"א וסיפר לו שבבילה יש קרבנות רבים וקשים יותר ה"י, והוא לא ידע מדוע, ואמרו לו המפקדים שזה משום שבבילות יש פחות לימוד בישיבות, לכן הוא ביקש שיעשו משמרות לימוד בהיכלי הישיבות ובתי המדרשות גם בבילה. אפילו אנשים שרחוקים מהתורה, שאינם יודעים מהי תורה ומהי שבת, גם הם מבינים שהתורה שומרת. אך אנו איננו זקוקים לסייעתא של אלו, הרי זה ברור, התורה - רק היא ששומרת!

לפני ארבעים שנה התקיים מבצע קשה ומסוכן, והמפקד התקשר לבקש את ברכתו של הבבא סאלי, שאל אותו הבבא סאלי באיזו שעה המבצע, והוא השיב שמתוכנן לשתיים בצהריים, אמר הבבא סאלי "שתיים אינו זמן טוב, בזמן זה יש הפסקה בישיבות, תדחו את המבצע לשעה ארבע, אז כבר חוזרים ללימוד ומתחזק כח התורה.

ראשית כל, כל כלל ישראל חייב בהודאה על הניסים והנפלאות שהקב"ה עשה עם כלל ישראל בשמחת תורה. הרי רח"ל יכלה להיות כאן שואה ממש, רק בתפרח היו באותו זמן עת אלף ומאתיים בחורים, וכאן בעיר היו אלפים! בתי הכנסת היו מלאים, והרי הם באו לכאן, באו והלכו הלך ושוב, וראים בחוש את הנס!

והנה לפעמים הקב"ה עושה מצב של נס גלוי, ומתחזקים באמונה, אך לאחר מכן ההתפעלות נחלשת וחוזרים לשגרה... הגר"ש ברעוודה סיפר שפעם קרה שכמעט נפל לבור עמוק שבוודאי היה מת שם, וברגע האחרון קרה נס גלוי והוא ניצל, הוא בא לחזו"א וסיפר לו - אתמול קרה לי נס, והרגשתי את הקב"ה מול העיניים שלי - כך אמר - הייתי בטוח שהיום אהיה "כמלאך אלוקים", אך לבסוף, קמתי בבוקר ושכחתי מהכל!.. אמר לו החזו"א שכשקורה לאדם נס שכזה, יחד עם הנס נברא יצר הרע מיוחד שמשכח אותו, שאם לא כן בטל הנסיון. שכשאדם רואה ניסים גלויים ודאי שיתחזק ולכן יש כח שמשכח.

ולאחר שבשמחת תורה, כפי שכולם שמעו אלו ניסים קרו במקומות האלה, ואם היו ממשיכים לזכור זאת היו כולם "תופסים מלאכים"... אך כפי שאמר החזו"א, כנגד זה נברא יצר הרע המשכח, ולמעשה, מה אנו צריכים לעשות?

יש בדרך אמונה בסוף הלכות שמיטה ויובל על דברי הרמב"ם שכותב ש"לא שבט הלוי בלבד אלא כל איש ואיש מבאי העולם שנדבה רוחו אותו" וכו', ומביא מחז"ל "מפני מה נענש אברהם אבינו, מפני שעשה אנגריא בתלמידי חכמים", תלמידי חכמים תפקידם לשבת וללמוד, ולא לעשות אנגריא, ואף שלקחם לצורך המלחמה, אעפ"כ הם היו צריכים לשבת וללמוד. ומביא עוד מאמרי חז"ל שעל כל לוחם צריכים כנגדו מי שיושב ולומד, כמו שאמרו במדרש "מי גרם לרגלינו שיעמדו במלחמה שערי ירושלים שהיו עוסקים בתורה ואלמלא דוד לא עשה יואב מלחמה". והיינו שבכל זמן ג"כ הרי קורים ניסים, קורים ניסים בלי הפסק, ומדוע, משום שעוסקים בתורה! והרי זה פסוק מפורש בתורה "והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח וגבר עמלק" מבאר הח"ח הקדוש לא כתיב כאשר "הירים" לשון עבר, אלא כאשר "ירים", שבכל דור ודור "כאשר ירים משה ידו - וגבר ישראל".

וכעת כיצד מתבטא אצלנו העניין של ירים משה ידו, אמנם ב"ה כולם לומדים ומתחזקים, אך לפני כמאתיים וחמישים שנה היו באיטליה אירועים קשים, שם לא היה זה ישמעאל אלא עשוי, רומי, והרמח"ל עשה שם חיזוק ללמוד משמרות בתענית דיבור, ידוע שהרמח"ל שלח בכל איטליה שיעשו חיזוק בתורה בתענית דיבור, והביא מהזוהר הק' ש'הקול קול יעקב' עומד כנגד 'הידדים ידי עשוי' - כאשר הוא בתענית דיבור.

מין הגרא"ל שטיינמן זצ"ל התבטא שאם היו מפרסמים את מכתב הרמח"ל לפני השואה והיו מתחזקים בזה - לא היתה השואה!!! ר' אליהו לופיאן זצ"ל כשהגיע לידו אותו מכתב, לפני כשבעים שנה, עשה אצלו בישיבה חיזוק שילמדו בתענית

נדבת הרב יוסף צבי שולץ ובי"ב שליט"א חתן הרב משה וולמן שליט"א להגל השמחה השדויה במעונם בנישואי בנם הבר"ה אברהם חיים היו עב"ג חתן בת הרב אליהו פון שליט"א (אשדוד) שיעט"ר. יחד שיעלה חיונו יפה ויזכו לדורות ישרים ומבורכים מתוך בריאות ושמחה שלום ושלוה כל הימים, אכ"ד
החתונה תתקיים א"ה ביום א' י"ב בטבת באולם 'אחות פרידמן' (עד הלום)

לע"נ האשה הצדקנית הצנועה
שנסתרה נפש על חינוך צאצאיה לתורה וליראת שמים
מת אסתר ארוש בת מזל ע"ה
נלבע' ה' בטבת תשפ"א
הונצח ע"י חתנה הרב יצחק ירחי שליט"א

כח - רק הוא. וכששומעים ש"זה בגלל זה וזה בגלל זה" זה מחליש מאוד, ואנו יודעים שאין שום דבר, רק בורא עולם. נוסף כמה שיותר חיזוק בתורה, כאשר נאמר לדוד המלך שימות בשבת מה עשה? למד כל השבת! ומלאך המוות לא יכול היה להגיע אליו עד שבשעה שהיה צריך למות מלאך המוות ניענע בעצים, וכשהסיח דעת מן התורה לרגע - מת.

החיזוק בתורה חשוב במיוחד כעת כשמגיעים ימי השובבי"ם, וכתוב בספרים הקדושים שהחיזוק הגדול ביותר שראוי להתחזק בימי השובבי"ם הוא חיזוק בתורה. וגם חיזוק בתפילה, צריך להרגיש שיהודים נמצאים בסכנה, הולכים ונכנסים במקומות מסוכנים שכאלה, צריכים הרבה תפילות. וגם חסד כמובן. הח"ח היה אומר שאם יתכנסו כל חכמי ישראל וישאלו איך ניצולים מחבלי משיח לא ימצאו דבר אחר מלבד: תורה, תפילה וגמילות חסדים.

"אז" נדברו יראי ד' איש אל רעהו, מתכנסים לשמוע דברי חיזוק בשם גדולי הדור שליט"א, הקב"ה יעזור וישמור על כל עם ישראל, ושמקום זה יהיה שמור ולא יגיע לכאן אף פגע, שיהיה שמור, "כאפיקים בנגב". יש כאן הרבה זכויות, ובעז"ה נשמע בשורות טובות והקב"ה ישמור על כלל ישראל, צריך להתפלל על כלל ישראל שכולם יחזרו הביתה בריאים ושלמים בלי שום נזק ובתשובה שלימה. והקב"ה יעזור, שאחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה העומדים בין בים ובין ביבשה, ה' ירחם עליהם ויוציאם מצרה לרווחה ומאפילה לאורה ומשיעבד לגאולה. שיהיו ישועות לכולם, אמן ואמן.

אנו איננו צריכים להוכחות ולמחמאות של הרחוקים, הרי הדברים ברורים שבמקומות האלה שהיה כח התורה - הקב"ה שמר, והיו ניסים ונפלאות שלא ע"פ דרך הטבע, אף אחד איננו מבין זאת. רק מכיון שיש כאן אלפי ת"ח ודפי גמרא, והם ששומרים כפשוטו. והרי הרמח"ל כבר גילה לנו את העניין, תענית דיבור, כפי כוחנו, רבע שעה בתחילת הלימוד בתענית דיבור - אנו יכולים, והרי זה פסוק מפורש בתהילים, "ואין נסתר מחמתו" אמרו חז"ל, אף אחד איננו בורח מחבלי משיח, אבל מי נסתר "תורת ד' תמימה" - תמימה הכוונה שלימה בלי מום - "משיבת נפש". וכעת כאשר מתחיל זמן חדש בישיבות ובכוללים מיד בבוקר רבע השעה הראשונה בתענית דיבור, זהו עול מלכות שמים ועול תורה, וזה שובר את כוחו של עשיו וכוחו של ישמעאל, וכפי שמביא הגר"ח קניבסקי וכפי שגילה הרמח"ל זהו הכח היחיד שמציל מהם.

בפסוק כתוב "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה", וכשיעקב אבינו מגיע למצרים - את יהודה שלח לפניו לדאוג שיהיה שם מקום של תורה, כי זה הכח שלנו!

אנו צריכים כמה שפחות להחשף לחדשות מכל סוג שהוא, חוץ מהביטול תורה הגדול שיש בזה, הרי זה גם מסיח את הדעת, כי אנו הרי יודעים שהתורה שומרת, מגנא ומצלא, אך כשאדם שומע חדשות והוא שומע כל מיני סיפורים סביב מה שקורה, כאילו הוא עושה, וכאילו זה עוזר, וכל זה גורם לרפיון באמונה, ולכן הגרא"ל שטיינמן היה אומר, בזמן מלחמה כמה שפחות להתעניין בחדשות, ע"מ להתחזק באמונה שהכל רק בורא עולם, אין עוד מלבדו, הוא המציל, והוא השומר, אין שום

אברך את ה' אף לילות יסרוני כליותי המשך מעמוד 11

עשרה בטבת, היה מוציא את החוברת ממשמרתה ומעלה את חידושיו על הכתב, כפי שקיבל על עצמו.

בעשרה בטבת של שנת תשע"ג, שנה קודם פטירתו, העלה רבי ראובן במחברתו 'מערכה' מסועפת בעניין 'יסורים של אהבה'. רבי ראובן הרחיב בדבריו במעלתו של יעקב אבינו עליו השלום, שחייו היו גדושי יגונים בשל פטירת רחל ומכירת יוסף.

ביום עשרה בטבת תשע"ד, שנה תמימה לאחר מכן, הסתלק רבי ראובן לעולם שכולו טוב. הלב ההומה שליבה והצית את הלבבות נדם. תחת מטר סוחף ובעיניים זולגות דמעות ליווהו אלפי שומעי לקחו למנוחת עולמים.

כך הושלמה 'מערכה' נוספת ואחרונה של 'קבלת יסורים באהבה' ובאה לקיצה מסכת חיים מופלאה שכל כולה השתוקקות והתרפקות על ה' ותורתו, רוממות והתקדשות, טהרה וזהירות, הארת פנים לכל אדם וקיום תמידי ובלתי פוסק של 'בלתי לה' לבדו!

לאחר תקופה, התפשט הנמק והרופאים נאלצו לכרות גם את רגלו השנייה. רבי ראובן קרא על עצמו את הפסוק: "אם אמרתי מטה רגלי חסדך ה' יסעדני", (תהלים צד יח), כשהוא מפרש את הדברים שאם "מטה רגלי", הרי זה כדי להציל את הגוף כולו.

כשאברי גופו דווים ומיוסרים קרא רבי ראובן בהתעוררות: "אזנים להם ולא ישמעו... ידיהם ולא ימישון רגליהם ולא יהלכו, מה נותר לעשות? רק לבטוח בחסדי הבורא, ישראל בטח בה' עזרם ומגנם הוא!"

כמשך שלושים ושתיים שנה היתה לרבי ראובן קבלה מיוחדת יחד עם כמה מידידיו הנאמנים. בני החבורה קבלו על עצמם לכתוב 'מערכה' של דברי תורה מידי שנה בשנה ביום קבוע. התאריך אותו בחר רבי ראובן היה יום עשרה בטבת. בביתו היתה שמורה מחברת מיוחדת ששימשה לכתובת מערכות אלו. מידי שנה בשנה, ביום

לכבוד ידידו היקר מאד
מלמד תורה ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד
מנחל התורה והמסורה בתן ובנעימה ברב כשרון
מסור בכל לבו נפשו ומאדו להצלחת התלמידים - כבנים
היה רבי **יונתן פרוץ** שליט"א וב"ב ה"ו
לרגל השמחה השרויה במעונם בנושאי **בתם הכלה** תח"ו
עב"ג החתן **הרב אשר אזולאי** ה"ו
ברכותו שיזכו לבנות בית נאמן בישראל על אדני התורה והדיאה, ויזכו לרב נחת
מדם ומכל יוצ"ח, ויזכה עוד רבות בשנים להעמיד תלמידים הרבה מתוך מנוחת הנפש ושלוות
הדעת בשמחה בריאות ונחת כל הימים, אכ"ר
המבטיח והמאחלים בכל לב
המלמדים והחורים
החתונה תקיים א"ה ביום ראשון ט"ב בטבת באולמי 'זיואל' רח' שלמה המלך בני ברק

לכבוד ידידו היקר
משכים קום ומאחר שבת
מחשובי משתתפי שיעורנו, שיעור הדף היומי
ה"ה רב **אמיר דיין** שליט"א וב"ב ה"ו
לרגל השמחה השרויה במעונם בנושאי **בתם הכלה** תח"ו
עב"ג החתן **הרב אשר אזולאי** ה"ו
ברכותו שיזכו לבנות בית נאמן בישראל זרות ישרים ומבורכים ובבני עדי עד
מאחלים ומבטיחים
משתתפי שיעור דף היומי בביהמ"ד שיערי חפלה בשעה 9 בבקר שיערי הרב ברוך פאקר שליט"א

נדבת הרב **אלעד פטמן** שליט"א וב"ב חתן הרב **יוסף שרוני** שליט"א לרגל השמחה השרויה
במעונם בהולדת **בנם** נ"י בשעתו. י"ח שיזכו להבניסו בביתו של אב"ה במרה, ולגדלו
לתורה לחופה ולמעשים טובים וידור רב נחת מכל יוצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברו"ג

מעכבים את הגאולה של כל העולם כולו. איך? בעובדה שאנו לא מחכים. עובדה זו עושה אותנו לשופכי דמים. לא סתם שופכי דמים, אלא רוצחי המונים.

אני מבקש להבין, הדברים הם ברורים לגמרי ורציניים. אין כאן שום שעשוע או מקום למשחקים. הדברים רציניים פְּמֹת עצמו. זה התהליך, ואם אנחנו את זה לא רואים על חוסר דעת כזה אף אחד כאן לא חשוד. אם כן, בכל זאת, איפה אנחנו? אפשר לוותר על רוב החיזוקים וההתעוררויות ועוד ב' פרקי תהילים אחרי התפילה... לא זה המבוקש. המבוקש הוא שלא נעכב! לא נעכב! בזהר (זהר חדש, פר' נח): "אִי יִחְזְרוּן בְּתִשְׁבָּה רִישֵׁי פְּנִישֵׁתָא, אוּ חֲדָא פְּנִישֵׁתָא, בְּזִכּוּתָם יִתְפַּנְשׁ כָּל גְּלוּתָא", ציבור אחד בישראל, בית כנסת אחד, די בזה כדי שנצא כולם מהגלות. כל ציבור יכול להשמיע את "קול יעקב", ויתקיים "וישמע ה' קולנו". די בזה כדי שיתקיים "ישראל עושים תשובה והם נגאלים". זה "וישמע ה' קולנו" מברכתו של אבינו יצחק. כל פעם שקול יעקב נשמע, הוא מתקבל.

אנחנו מוכרחים להתבונן בזה, לחיות בזה, ולשים עצמנו בכיוון הזה. בימים אלה הדברים מתבררים בהדיא, בעליל! אנו יודעים לאן זה הולך. אנו גם יודעים נאמנה שהסיפור הבא יהיה קשה בהרבה יותר מהסיפור הזה, כפי שהסיפור הזה קשה בהרבה מהקודם; אז למה מחכים? למה מחכים? זה מה שרצינו לבאר.

ה' יעזור לנו שמידת הדין לא תעכב, אבל זה בתנאי שאנחנו לא נעכב. ה' יעזור ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים, אמן.

אני חוזר ואומר, כל מי שחולם היום שיתקיים עוד פעם "וְתִשְׁקַט הָאָרֶץ אַרְבָּעִים שָׁנָה" (שופטים ג, יא). מי שחושב, "יהיה שקט, הרי יש הרתעה"... אני לא מאמין שיש פה משהו כזה, הרי צריך להיות ממש חסר דעה לחשוב כך. פני הדברים הם כמו שדיברנו, אנו נמצאים במצב שהתחיל וכבר התחיל מזמן, עתה קל יותר לשים לב; זהו תהליך שיגמר רק כפי שכתוב כאן. רק משום שמובטחים ישראל. חלילה, מי שמחכה למשהו אחר, לזה הוא לא יגיע.

בפסוק בחבקוק (ב', א) כתוב: "פִּי עוֹד חָזוֹן לְמוֹעֵד וְיִפְחַח לִקְצֵץ וְלֹא יִכְזָב אִם יִתְמַהֲמָה חֲפָה לוֹ כִּי בֹא יֵבֵא לֹא אַחֵר" כך נבואתו. אומרת הגמרא על פסוק זה (סנהדרין צז:): "תיפח עצמותן של מחשבי קיצין, שהיו אומרים כיון שהגיע הקץ ולא בא שוב אינו בא. אלא חכה לו, שנאמר: "אם יתמהמה חכה לו". שמא תאמר, אנו מחכין והוא כביכול בורא העולם אינו מחכה? ת"ל (ישעיה ל, יח) "וְלִכְן יִחְפָּה ה' לְחַנְּנֶכֶם וְלִכְן יָרוּם לְרַחֲמֶכֶם". וכי מאחר שאנו מחכים והוא מחכה, מי מעכב? עונה הגמרא: מדת הדין מעכבת. מפורש בדברי הגמרא, שלא צריך להגיע למידת הדין מעכבת, אלא רק אחרי שאנו מחכים. הוא וודאי מחכה, אבל השאלה היא האם אנחנו מחכים. מה שנכון לגבינו, זו התשובה של "אנחנו מעכבים". גם למידת הדין יש גבול ואפשר להעמיד אותה מכסא דין ולהושיבה על כסא רחמים, אבל אי אפשר לעשות זאת כל עוד אנחנו מעכבים. כשהגמרא ענתה שמידת הדין מעכבת, זה רק אחרי שברור שאנחנו מחכים והוא מחכה. בינתיים, כל עוד זה לא כך, אז אנחנו מעכבים! להבין קצת את המשמעות: אנחנו מעכבים את גאולתנו. אנחנו מקבלי התורה מעכבים גילוי כבודו יתברך בעולם.

בענין חילוק המנהגים אם 'מכריזין' על הצומות המשך מעמוד 13

כנדבה מעליא טפי. [וכעין מה שמצאנו (בדרים י"ג א') בבכור שאע"פ שהוא קדוש מ"מ יש מצווה להקדישו ולהעמיד את סיבת הקדשו אף מצד הבעלים, וחשיב משום זה כדבר הנדור אע"פ שהוא כבר קדוש].

וזהו שכתב הגר"א 'כיון דברצו תליא ואינן קבועין, היינו שתעניות אלו תלויים בחפצא ברצו' ואף השתא חשיבא כאינן קבועין דמצד עצמותן אינן קבועין ורק שקיבלו עליהם בנדבה וכו"ל, ולכך יש בזה ענין להכריז ולקבל התענית מרצוננו אנו, וכמשנ"ת.

ודעת הרמ"א לפי מנהג ארצות אלו שלא להכריז, דס"ל שאין תוספת בנדבה מאחר שכבר אנו מחוייבים ומקובלים לעשות תענית נדבה ע"י שקיבלו עליהו ורצו על כל הצומות שיבואו, וא"כ יש קפיידא שלא להכריז כדי שלא יתפרש דתליא ברצו' דידן, וזכינו שנתפרשו בס"ד דבריו העמוקים של אדונינו הגר"א בענין 'ההכרזה', זיע"א ועכ"ל.

ישראל כולו והוא קבלה של כלל ישראל כולו, וא"כ אף אנו האידנא עושים זאת מכח קבלה והתנדבות ותורת תפילת נדבה על זה, והוא ברור למבין.

הכרזה בשביל לגלות ש"רצו" - ואף שכבר נתקנה התענית

ומעתה נראה בביאור כוונת הגר"א בטעם המנהג שהביא המחבר שתיקנו להכריז שהוא משום דתליא ברצו', דודאי גם בלא שיקריזו חייבים להתענות, כי כבר רצו' על ידי שקיבלו עליהם חכמי ישראל זה מכבר, אך מ"מ כיון שענין התענית בזה"ז הוא בתורת רצו' והיינו כנדבה וכו"ל, א"כ יש להבין דאכתי יש ענין ומעלה בקבלה דידן, כי כיון שעיקר הקבלה ד'רצו' אינו מעצמנו אלא שתיקנו כן חכמים בדורות שעברו, א"כ יש תוספת בשם נדבה' כשאנו בעצמנו מקבלים את התענית ומתנדבים בזה, ואע"פ שכבר הקבלה של חכמי ישראל חייבה אותנו בזה בתורת נדבה, מ"מ אם אנו מקבלים להדיא מדעתנו הוי נדבה מעולה טפי בכך שאנו מראים שאנו מעצמינו רוצים בתענית זו ולא רק משום שקיבלו חכמינו ז"ל עלינו, וזהו הענין בהכרזה להעמיד את ה'רצו' מצידנו דאז הוי זה

רק קבלה קבועה להתפלל את התפילת נדבה ועדיין הוא בכלל הנדבה, [ואין לטעון דכבר קיבלו עליהם לפני שנים רבות וכעת אנו כבר עושים זאת בלא התנדבות, כי כשחכמי ישראל תיקנו זה הוא בשליחות עם

נדבת הרב שליט"א החפץ בעילום שמו וב"ב ה"ו לדגל השמחה השרויה במעונם בחולדת בתם תהי' בשעתו"מ. יחד שייכו למלה לחורה לחופה ולמעשים טובים ודיוו רב נחת מכל יוצ"ח כ"י ויתברר בכל מילי דמיטב בדרג

נדבת הרב אריאל נחמיה וב"ב שליט"א חתן הרב אשר איבגי שליט"א לדגל השמחה השרויה במעונם בחולדת בתם מיכל תהי' בשעתו"מ. יחד שייכו לגדלה לחורה לחופה ולמעשים טובים ודיוו רב נחת מכל יוצ"ח כ"י ויתברר בכל מילי דמיטב בדרג

תתקבל במעריב אף לכתחילה אפשר להתחיל כשיש רק שמונה שיענו לקדיש כיון שאין כאן חשש ברכה לבטלה.

כל האמור הוא במנין מצומצם, אולם במנין גדול, אפי' אם יש עשרה שסיימו אין להתחיל חזרת הש"ץ עד שרוב הציבור יסיימו תפילת לחש⁶ כדי שיוכלו לשמוע את כל החזרה, שהוא ענין גדול, וכן כדי שיוכלו לומר קדושה עם הציבור, או במעריב לענות לקדיש.

וכשרוב הציבור סיימו, אעפ"י שיש יחידים המאריכים בתפילתם אין צריך להמתין להם, וניתן להתחיל חזרת הש"ץ.

ובמקום מתוקן שיש רב בבית הכנסת המנהג הוא להמתין עד שהרב מסיים. וכמו שמובא במשנ"ב סי' קכ"ד ס"ק י"ג. ובדרך כלל כשהרב מסיים כבר סיימו רוב הקהל תפילתם.

ובמקום שממתנים לרב, אם אירע שהרב רוצה להאריך בתפילתו ואינו רוצה שיתעכב הציבור בגללו כתב המשנ"ב (סי' ק"ד סק"א) שמותר לו באמצע תפילתו לסמן לשליח ציבור שיתחיל חזרה ולא ימתינו לו.

האחרים מלענות קדיש או קדושה וכדו'. ועוד שמפריעים כוונתם של המתפללים. ומי שבידו למחות יש למחות בהם בתוקף.

והאחרונים הקשו מהמבואר בסי' נ"ה ס"ו, שאפי' אם אחד מהעשרה מתפלל ואינו יכול לענות עמהם אפי' הכי מצטרף עמהם. ובמשנ"ב שם הביא שי"א אפי' יותר מאחד כל שרובם סיימו ויכולים לענות שפיר דמי.

ונאמרו בזה כמה תירוצים. יש שחילקו בין קדיש או ברכו שבזה סגי ברוב מנין, לבין חזרת הש"ץ שכיון שהש"ץ כבר התפלל לחש אין שייך חזרת התפילה בלא מנין שלם.

ויש שחילקו שבסי' נ"ה הוא כעיקר הדין שסגי ברוב מנין, ומה שכתב השו"ע בסי' קכ"ד היינו דלכתחילה צריך תשעה עונים, וכדמשמע לשון השו"ע "קרוב" להיות ברכותיו לבטלה.

ולענין מעשה לכתחילה יש להמתין עד שיהיו לכה"פ תשעה שיענו לברכות הש"ץ, וטוב להמתין עד שסיימו עוד שנים או שלשה (כי לא תמיד כל הציבור עונים "אמן" על ברכותיו של הש"ץ, שיש מהם שחולמים וכדו', לכן טוב שיהיו יותר מתשע שומעים כדי שיהיה בטוח שתשעה עונים אמנו) אמנם בשעת הדחק ניתן להקל אף אם אחד עוד מתפלל ויש רק שמונה שעונים לברכות הש"ץ. ובקדיש

6. ואותם אנשים שמזרזים את הש"ץ להתחיל החזרה מיד כשסיימו עשרה, ודופקים על השולחן ומכים באצבע ושאר מרעין בישין, עוון גדול הוא בידם, ועתידים ליתן את הדין על כך, שהרי הם מפסידים

ברכות קריאת שמע לפני המשך מעמוד 3

טז) ויש בזה גם חסרון נוסף. כי לדעות שצריכים לענות אמנו אחר סיום הש"ץ, לא רק אחר הש"ץ בלבד, אלא גם אם שומעים אדם אחר שמסיים את הברכה, צריכים לענות אחריו אמנו (כמש"כ המ"ב שם ס"ק י"ח). ואלו המסיימים עם הש"ץ, טעמם הוא כדי שלא יצטרכו לענות אחריו אמנו, והרי בציבור גדול אי אפשר שכולם יצטמצמו לסיים בדיוק ביחד עם הש"ץ, ובד"כ יש המאחרים קצת ומסיימים הברכה אחר שסיים הש"ץ, ויוצא שאלו שכבר סיימו את הברכה ביחד עם הש"ץ ועדיין לא התחילו לומר קריאת שמע, כששומעים את המאחרים לסיים, צריכים לענות אחריהם "אמן", ואף הש"ץ עצמו, כי כך הא הדין לדעת הרמ"א. וא"כ לא הועילו כלום במה שסיימו ביחד עם הש"ץ. על כן מי שנוהג לסיים עם הש"ץ בשוה, צריך להקפיד לומר סיום הברכה בלחש בדוקא, כדי לא להפסיד את שאר הציבור.

אולם אין זה דבר טוב לשנות מנהגים כי בד"כ יוצא מזה חסרון במקום אחר. כי מנהג שנוהג כבר מדורי דורות כבר יש נוהל ידוע איך לנהוג בכל המקרים. אבל מנהג חדש אין עדיין מנהג ברור איך לנהוג בכל המקרים, ומצויים בו כמה חסרונות.

טז) וכמו כן כאן, כי האומר עם הש"ץ צריך לומר עמו בלחש ולא בקול, כדי שישמעו הציבור סיום הש"ץ, כי כך הוא סדר התפילה שהש"ץ יאמר לכה"פ תחילת וסוף כל ברכה שבברכת ק"ש בקול כדי שישמעו הציבור (וגם כאן שום פוסק לא כתב שהש"ץ יאמר המלה האחרונה שבברכה זו בשקט כדי שהציבור לא יתחייבו לענות אמנו). ואם רובם מסיימים עמו בקול אין קולו נשמע וזה חסרון ביסוד התפילה. ואין שום סיבה שסיימו עמו בקול רם, וכמדו' שלא נזכר ד"ו בשום מקום. ועוד שאלו הנוהגים המנהג הישן ורוצים לענות "אמן" לא שומעים הש"ץ ומפסידים עניית ה"אמן".

המגינים האמיתיים המשך מעמוד 15

ש"החלטה איך להשתמש בכספיו שינתנו לשיבות מסורה אך ורק בידי ראשי הישיבות. ואין להתנות את העברת הכספים בשום תנאי הנוגע לסדרי ולתכני הלימוד בישיבות ואורחות חייהם".

הנה לפנינו גאון ומלומד גדול, שביטל את דעתו וכל חכמתו וגאונותו אל מול החכמים האמיתיים - חכמי התורה, הוא לא אמר שעם ישראל יתקיים בזכות החיסון לחולירע, אלא רק בזכות תורתן של בני הישיבות!

"תורה מגנא ומצלא"

לצד היותו מומחה עולמי בחיסון הוסיף ואמר עוד: "הישיבות הן החיסון המושלם של עם הנצח, והמגן עליו לכל ינגף במגיפה". כאמור, הגאון רבי דב לנדו שליט"א הוסיף משל שלימוד התורה היא "גלולות נגד הקאה" מהארץ.

בסוף ימיו הוא חזר בתשובה והוריש את כל הונו הרב - סכום עתק - לטובת הישיבות הקדושות באירופה. אמנם הוא סבר והציע שבישיבות ילמדו גם מעט מדעים, וכן שתלמידי הישיבות ילמדו מקצוע שיוכלו להתפרנס ממנו, אך בצוואתו הוא כתב במפורש

לע"נ הגאון הגדול רבי יוסף ב"ר טוביה ליברמן זצ"ל
בעל המשנת יוסף' ושא"ס
גלב"ע בשב"ק י"ד טבת תשפ"ג תנצב"ה

לע"נ הגאון רבי רפאל בן יוסף וויכסלבאום ז"ל
הרבנין תורה בישראל במסירות נפש
גלב"ע ביום עשרה טבת תשנ"ז
הונצח ע"י בני המשפחה ה"ו

לע"נ הרב משה ב"ר אפרים ז"ל
גלב"ע י"ד טבת תשל"ה
הונצח ע"י בנו הרב ליפא מדכי קוצר שליט"א

חזן חזן בני הביבי

השעור הקבוע בענייני תפילה
ממורנו הגר"י טשזנר שליט"א
מתקיים אי"ה מידי מוצש"ק

בביהמ"ד קוית' ה'

בשעה 20:30 - 21:15

ויעסוק השבוע בענין

זמני ק"ש ותפילה

♦ טעמו וראו כי טוב ה' ♦

כליל שבת קודש בין קבלת שבת למעריב
ישאו דברים הרבנים הגאונים

קוית' ה' (א) - מודנו מרא דאתרא שליט"א
אילת השחר - הרב מנחם גולדברג שליט"א רב ביהמ"ד
זכרון אליהו - הרב יוסף הרשקוביץ שליט"א רב ביהמ"ד
תפארת תורה הרב שלמה לוי שליט"א רב ביהמ"ד

לתשומת לב הוצאות הדפסת הגליון מרובות. לתרומות,
הקדשות והנצחות 0527679598 או בנדירים פלוס:
עניינים נחוצים - תורת רבותינו שבדרום

דבת הרב ישראל ישעיה שליט"א וב"ב לדגל השמחה השרויה במעונם בהולדת בנם נ"י בשעת"מ. יה"ד
שיזכו להכניסו בביתו של אא"ה בעתו ובזמנו, ולגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים ויוו רב נחת מכל
יוצ"ח כ"י ותברכו בכל מילי דמיטב ברו"ג
הברית יתקיים א"ה ביום שני י"ג טבת

לדעת לחיות!

מדוע מזכירים בברכת המזון את ברית המילה והתורה?
באיזה מקרה חייב איש לשוב ולברך ברכת המזון ואיזה פטורה?
מדוע נהגו שהמברך בהמ"ז עונה בעצמו 'אמן' לאחר ברכת 'בונה ירושלים'?
מי שאמר 'רצה' ו'יעלה ויבוא' בברכת 'גודל לך' - האם יצא ידי חובה?
השוכח לומר 'יעלה ויבוא' בברכת המזון - האם צריך לברך שנית?
מהו נוסח ברכת ההשלמה ל'יעלה ויבוא' בחול המועד?
אשה ששכחה לומר 'רצה' ו'יעלה ויבוא' - האם צריכה לברך שנית?
מה דינו של השוכח 'יעלה ויבוא' בברכת המזון בראש חודש שחל בשבת?
האוכל בשבת חמש סעודות ובסעודה החמישית שכח 'רצה' - כיצד ינהג?
כיצד מברכים ברכת המזון בסעודה שלישית בשבת שחל בה ערב ראש חודש?
מי שאינו זוכר את ברכת ההשלמה ל'רצה' ו'יעלה ויבוא' - כיצד ינהג?
המסופק אם אמר 'רצה' - האם צריך לברך ברכת המזון שנית?
שיעור 'דף היומי בהלכה' ממורנו הגר"י טשזנר שליט"א
בימים א' - ה' 20:30 - 21:00 בבית הכנסת קוית' ה' (היכל שמואל)

הצטרף וקנה קניין נצח בידיעת הלכות ברכת המזון

זמני תורה משה - במצות שבת מיוחד

סדר הלימוד המיוחד

כלילי שבת לבני הישיבות החשובים שיחי'
ממשיך ומתקיים מידי שבת בשבתו בהיכל
ביהמ"ד "זכרון אליהו" ו"שערי תפילה"
לבני הישיבות הקטנות ולבני הישיבות
הגדולות הכאים לשכות בעירנו

כיבוד עשיר לאורך הסדר

בכרכת א' גוטען שבת

מחכים ומצפים לראותכם

הנהלת האיגוד

לתרומות, הנצחות ושותפות בזכות הגדולה

של לימוד התורה 053-4188737

ניתן להאזין לדברי חיזוק והתעוררות

מחבר"ג הגאון הצדיק רבי יצחק קולדצקי שליט"א

שנאמרו במקלות עם קודש בהיכלות התורה והתפילה בקהילתנו הק', בתוך סדרי לימוד ותפילה שהתקיימו לאור קריאת רבותינו
שליט"א במוצש"ק מקץ, בהשתתפות רבים מקהילתנו הק', לחיזוק ולהפילה בעקבות המצב הקשה בארצנו הקדושה, להודות לשעבר על
הניסים הגדולים שהיו בעירנו ולצעוק לעתיד לבא שלא ישמע עוד חמס בארצנו שד ושבר בנכולנו

בטלפון 0799-400-442 שלוחה 231